Сиёсий партиялар раҳбарларининг сайловолди мулоҳазалари

2-БЕТ

Россияда ҳукумат яна истеъфога чиқди!

3-БЕТ

Сўнгги минг йилликнинг сўнгги мўъжизаси: бугун тушдан сўнг қуёш тутилади

4-БЕТ

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 11 - 17 август | 32 (134)-сон

МАЪРИФАТЛИ МАҚСАДЛАР, МАЪРИФАТЛИ ВАЗИФАЛАР

Ўтган шанба куни мамлакатимиз ҳаётида яна бир унутилмас воқеа юз берди, воқеа Тошкент шаҳар ҳокимиятининг мажлислар залида бўлиб ўтди

РЕПОРТАЖ

"Маънавият-маърифат нима?" деган саволга дабдурустдан энг ақли ўткир одам ҳам андек тараддудланиб қолади. Қийини, гапни бошлаб олиш, у ёғини истаганча давом эттириш мумкин, истаганча талқин ва таҳлилга берилиш мумкин. Чунки ФИКРЛАШнинг ўзи маънавият, фикр бор экан — маънавият ҳам бор, фикрдан қарашлар келиб чиқади, қарашлардан мулоҳазалар — уларнинг барчаси бир бўлиб... ҳаётни, турмушни яхшилайди, янада фаровонроқ, янада инсонийроқ яшаш йўллари кашф этилади. Фикрли одам теша тегмаган ва бошқаларни ҳам фикрлашга ундовчи мулоҳазалар топади.

Бош вазир ўринбосари **Ҳамидулла КАРОМАТОВ** Республика Маънавият-маърифат Кенгаши таъсис қурултойини очгач, бошлаган маърузасининг аввалида замондошларимизга қизиқ бир таъриф берди.

- Биз улуғ боболаримиздан мерос қолган шон-шуҳратлар соясида ва келажакдан кредитлар олиш эвазига яшаяпмиз. Хўш, ўзимиз қандай кароматлар кўрсатаяпмиз?

Маърузачи Президентимиз бот-бот такрорлаган ва замондошларимизни фаолликка даъватидан жуда ўринли фойдаланди, яъни у шу ташбеҳи орқали ҳозирги авлод вакиллари ҳам катта мақсадлар билан яшаши зарурлигини, улуғ кашфиётларга бел боғлашлари зарурлигини уқдирди. Акс ҳолда, халқнинг аросатда қолишидан кўра даҳшатлироқ фожеа йўқ!.. "Аросатдан мунофиқликка, мунофиқликдан хоинликка ўтиш осон", деди у.

Шундан Худо асрасин. Бироқ Парвардигори олам кимларни бундай офатлардан асрайди?

Фикр кўзи очиқларни! Бедор яшаб, тиним билмай ишлаётганларни! Изланаётганларни! Интилаётганларни! Ташаббус кўрсатаётганларни!..

Саккиз йилдирки, юртдошларимиз ана шундай яшашга одатланмоқдалар, шиддатли суръатларда ўзгараётган, янгиланаётган замонга ҳамнафас бўлишга интилмоқдалар. Бундай ўзгаришларнинг бари-бари мамлакатимиз Раҳбарининг ниҳоятда ўхшатиб топган ва бошлаб берган "МАЪНАВИЯТ ВА МАЪРИФАТ" деган ғоятда бепоён ва ғоятда дониш тушунча "ҳудудида" мужассам топди. Эндиликда бир нарсани сира иккиланмай айтиш керакки, мустақилликнинг саккиз йилида нимагаки эришилган бўлса, қандайин оламшумул ютуқлар қўлга киритилган бўлса, уларнинг ҳаммаси замирида ана шу маънавият ва маърифат ғояси, ана шу ғоя самаралари ётибди. Ва минг таассуфлар бўлсинким, нималарки бой берилган бўлса, қандайин ютуқлар қўлдан чиқарилган бўлса... булар ҳам маънавият ва маърифат борасидаги кемтикликлар, бой берилган имкониятлар оқибатидир...

Истиқлолимизни мустаҳкамлаш эҳтиёжи эса бундай бой беришларга тоқат қилолмаяпти, бунга йўл қўйишнинг иложи йўқ. Барча битган-битмаган ишларга қайта-қайта баҳо бериш, тегишли хулосалар чиқаришни тақозо қилмоқда. Худди шу эҳтиёж, худди шу давр талаби ҳозиргача фаолият юргизган Республика Маънавият ва маърифат марказининг юқори поғонаси - Маънавият ва маърифат Кенгашини ташкил этиш ғоясини туғдирди.

Туғилган ҳаётбахш ғояни ҳаялламай воқеликка айлантириш бугунги Ўзбекистон учун хайрли анъана тусини олмоқда. Мазкур анжуман ҳам шунинг яна бир далили!..

Бундай тезкорлик учун пухта ишланган назария, пухта ишланган йўл-йўриқ зарурлиги ҳам маълум ҳақиқат. Атрофлича ишланган ва дастур даражасига кўтарилган бундай ҳам назарий, ҳам амалий-ҳаётий йўл-йўриқ Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Бош раҳбар сифатидаги ўн йиллик фаолиятида, шу орада эълон қилинган асарларида мужассам топган.

Таниқли адиб **Хайриддин СУЛТОН** ҳаракат дастури лойиҳаси Президент асарларида баён этилган йўл-йўриқлар асосида тузилганини айтди. Президентнинг Давлат маслаҳатчиси **Азамат ЗИЁ** йиғилганларни Низом лойиҳаси билан таништира туриб, барча эзгу истакларимиз биринчи навбатда оддий халқимизнинг барча тоифа вакиллари онги-идрокига етказиб бериш билан рўёбга чиқишини таъкидлади.

Мустақиллигимиз шарофати ва Мустақиллигимиз яратиб беражак имкониятлар энг оддий кишиларимизнинг онг-тафаккурини бойитмоғи зарур, тафаккурларимизнинг ўзагини, қон томирини ташкил этиши даркор.

- Мустақиллик одамга эркинлик беради

- Мустақиллик, бу - ҳуқуқ демакдир

- Мустақиллик - эркин ва мустақил фикрловчи шахс

Азамат Зиё юртбошимиз истаётган, орзу қилаётган ана шу уч улкан руҳий неъматни айтганида беихтиёр юраги ҳаприқиб кетди одамнинг. Туб моҳиятига эътибор беринг бу сўзларнинг! Президент нималарга даъват этмоқда юрт фуқароларини?

Мустақилликка, ҳуқуқий турмуш қуришга, эркин фикр соҳиби бўлишдек ШАХСликка!

Бу ёруғ оламда инсон учун бундан-да улканроқ яна қандай бахт-саодат керак? Нега бизни шундай саодатга ундаётган Юртбошини тушунмаслигимиз, уни қўллаб-қувватламаслигимиз керак?! Нима, жамиятимиз шу сингари улуғ мақсадлар билан яшашга лойиқ эмасми?

Лойиқ! Фақат мавжуд кучларни бир мақсад йўлида сафарбар этгувчи, мувофиқлаштиргувчи механизм зарур. Барпо этилаётган Кенгаш ана шу механизмни яратади, эҳтимол, Кенгашнинг ўзи - механизм!

Шундан сўнг қисқа танаффус эълон қилинди. Ташқарида фикр олишувлар бошланди.

- Жуда жиддий-ку! - деди кимдир.

- Шашт баланд-ку! - деди бошқаси.

- Барча вилоят ҳокимлари келибди-я! - деди учинчиси.

Ҳақиқатан ҳам шундай эди: мамлакат миқёсидаги сиёсий-маърифий-маънавий тадбирнинг жиддийлиги, кўтаринки бир кайфиятда ўтиши табиий эди. Президентнинг Давлат маслаҳатчилари вилоятлар, шаҳар ва туман ҳокимлари, вазирлар, жамоат ташкилотлари раҳбарлари, дин арбоблари ва бошқалар иштирок этаётганининг боиси бор - Кенгашнинг вилоят, шаҳар ва туман бўлимларига бевосита ҳокимнинг ўзи раҳбар этиб сайланди!

Шунинг ўзи алоҳида эътиборга молик ҳодиса эди!

1996 йилнинг сентябрида бўлиб ўтган бир гуруҳ маърифатчилар билан бўлган учрашувда Ислом Абдуғаниевич: "Маънавиятнинг бош ҳомийси - Президент!" деган гапни айтган эди. Шу гапнинг ўзи ҳар қандай тушунган-тушунмаган раҳбарни ҳушёр торттириши, жўшқин фаолиятига ундаши учун кифоя эди. Бироқ ҳамма жойларда ҳам ишлар ана шу истак даражасида, Президент томонидан айтилган ниҳоятда маънодор даъват миқёсларида олиб борилмади. Вилоят, шаҳар ва туман миқёсидаги маънавият-маърифат ишлари бўйича ўринбосарлар ҳоким жанобларининг ҳузурига киролмаган, унинг олдига масалаларни кўндаланг қўя билмаган ҳолатлар ҳам бўлди.

Ҳаётнинг бу аччиқ тажрибасидан тегишли хулоса чиқарилди: ҳамонки, Республикада маънавиятнинг бош ҳомийси Президент эканми, жойларда бу масъулият бевосита ҳокимларнинг шахсан ўзларига топширилди! Ҳа, буғдой керак, пахта керак, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, қурилиш ва ҳоказо ишлаб чиқариш кўрсаткичлари керак, аммо-лекин Маънавият-маърифат уларнинг ҳеч биридан кам эмас!.. Кези келганда, улардан аҳамиятлироқ ҳам!..

Танаффусдан сўнг муҳокамаларни атоқли адибимиз **Саид АҲМАД** бошлаб берди. Шўро даврида қонимизга сингиб кетган ёлғончилик ҳамон аҳён-аҳён бўлса-да, сезилиб қолишини, самимий ва астойдил куюнчаклик билан сўзлашнинг аҳамиятини гапирди:

- Айрим одамлар девордаги плакатга қараб ундаги ёзувларни ўқиб бераётганга ўхшайди, чунки уларнинг ўзлари ўша плакатдаги жонсиз суратларни эслатади.

Йиғилишда кўпчилик сўзга чиқди, мулоҳазалар билдирди, аммо-лекин ҳеч ким плакатнамо сўзламади, плакатнамо сунъийлик қилмади. Зеро, йиғилиш ниҳоятда самимий ва ниҳоятда жонли руҳда, кўтаринки кайфиятда ўтди.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Диний ишлар қўмитаси раиси муҳтарам **Фозил қори СОБИРОВ**нинг чиқиши одатдагидек таъсирчан мисолларга бой бўлди.

- Маънавиятга бепарво халқ - қулдир, - дедилар тақсир. *- Маънавият эса инсон ботинидаги иймондан келиб чиқмоғи лозим. Иймонсиз киши ватанни сотади. Ватанига, миллатига ҳурмати бўлмаган одамнинг минг марта ўқиган намозидан наф йўқ. Бир танишим бор - ҳар сўзида мустақилликни тилидан қўймас эди. Кейинги пайтда бу одати сезилмай қолди. "Ҳа, нима гап?" деб сўрасам, "Ишдан бўшадим, энди мустақиллик билан ишим йўқ", дейди. Шу ҳам иймонданми? Нима, мустақиллик фақат ишлаб турганлар учун зарурми?*

Дарҳақиқат, қаердан пайдо бўлади бундай чала эътиқод? Бундай одамлардан ким манфаат кўради: халқми, ватанми? Ўзини алдаб юрган одам халқни ҳам, ватанни ҳам алдаётган бўлади!.. Бундай маккор одам қоронғида қолгандагина Худони эслаб ёлборадиган, ташвишлардан қутулганда эса иймон-эътиқодидан асар қолмайдиган такаббур иймонсизларнинг худди ўзи!..

Жиззах вилояти ҳокими **Шавкат МИРЗИЁЕВ** вилоятда кенг халқ оммаси фаоллигини оширишда "Маҳалла" хайрия жамғармаси тизимида катта ўзгаришлар ясалганини алоҳида таъкидлади. Кейинги 2-3 йил ичида 49 та маҳалла гузари бунёд этилгани аҳолининг кайфиятига ҳам ўзгача таъсир кўрсатганини сўзлаб берди. Ва шу аснода Шавкат Миромонович ғоятда жиддий таклифни ўртага ташлади:

- Биз маънавиятимиз ташвиқотчиларининг нуфузини оширишни, уларни тарбиялашни ҳам алоҳида ўйлаб кўришимиз керак. Ахир чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин, деган нақл бор.

Тўғри, Кенгашнинг вужудга келиши - ишнинг бошланиши, холос. Ҳар қандай улуғ ният, ғоя халқ ақл-идрокининг мулкига айланган тақдирдагина бу қадар улкан тадбирлар ўз самарасини беради. Бунинг учун эса тарғибот-ташвиқотчиларимизнинг саводлилиги, сиёсий ҳушёрлиги, фуқаро сифатидаги зийраклиги, энг муҳими - одамларнинг кўнглига қўл сола билишида жуда-жуда гап кўп! Бунинг учун эса оташин сўз билимдони Устоз **Иброҳим ҒАФУРОВ** айтмоқчи, "Маънавият мустақиллигимизнинг ўзагига айланиб бораётганини, боболаримиз руҳоний маънавиятни, бизлар эса мустақиллик маънавиятини тарғиб қилаётганимизни ҳис этмоғимиз даркор. Яратилган Кенгаш мамлакатимизда Маънавият механизми бунёдга келганидан далолат беради".

Ўзбекистон Қаҳрамони **Абдулла ОРИПОВ** Президентимизнинг маънавият ва маърифатдек боқий муаммога диққат-эътиборни қаратаётганида нақадар улкан донолик-донишмандлик мужассам эканини таъкидлади. Зотан, гап одамлар онгини ишғол қилиш ҳақида бормоқда. Онгнинг мусаффолиги, онг мустақиллиги эса нафсни енгишдан бошланади. Нафсга қул одам - мустақил эмас!..

Йиғилиш узоқ давом этди, сўзга чиқувчилар кўп бўлди, лекин баланд руҳ, самимий кайфият зални, йиғилганларнинг вужудини тарк этмади. Таклиф-мулоҳазалар билдирилди.

Анжуман якунида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси **Темур АЛИМОВ** сўзга чиқди. У киши айтилган ва айтилмаган бир қатор муаммоларга ойдинлик киритди.

- Тузилаётган Кенгаш дастурий тавсиялар ишлаб чиқаради, барча ишларни мувофиқлаштиради, Республика миқёсида олиб бориладиган барча маънавий-маърифий тадбирларга бош-қош бўлади. Биз маънавиятдаги бўшлиқ ҳақида гапирамиз, ваҳоланки маънавий бўшлиқ ҳеч қачон бўш қолмайди, фойдали мафкура ва ғоялар билан тўлдирилмаган бўшлиқ зарарли унсурлар томонидан ишғол этилади.

Давлат маслаҳатчиси тарғибот-ташвиқотчилар соҳалар бўйича гуруҳлаштирилиши зарурлигини эслатди. Бу ҳам ишимизнинг муваффақиятини таъминлашда жиддий омил саналади.

Ислом Абдуғаниевичнинг биз журналистларга қарата ихтисослашишнинг аҳамияти ҳақида айтган ўгитлари эсга тушди. Нашрлар ўз йўналиши бўйича чиқса, фаолият юритса, журналистларимиз муайян соҳалар бўйича ихтисослашса сўзнинг салмоғи ортади, айтилаётган сўз одамларнинг қалбига етиб боради.

Мустақилликнинг 8 йиллиги арафасида юз берган бу воқеа маънавият ва маърифат илмида вужудга келган "ўзбек модели"ни янги поғонага кўтарди. Саккиз йиллик шодиёна арафасида халқимизга ўзгача руҳ, ўзгача кайфият бахш этди. Бу ўзгача руҳ ва кайфият олдимизда янада улуғроқ, янада масъулиятлироқ, янада шарафлироқ вазифалар турганидан далолат бермоқда.

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Бири — Лола, бири — Сумбул...

ЎҒЛИМГА

Шамоллар эсса-да тўрт ёндан,
Қаҳратон ўтса-да жон-жондан,
Қувват, мадор кетса-да тандан,
Сабр гулин юрагингга эк.
Кўринганга сўзлаб юрмагин,
Бечорадай бўзлаб юрмагин,
Манфаатлар кўзлаб юрмагин,
Хуш ниятни тилагингга эк.
Ҳалол топсанг бурда нонингни,
Сотмай юрсанг ҳеч имонингни,
Худо сақлар сенинг жонингни,
Ғайратингни билагингга эк.
Шу юртга не берарингдан айт,
Не мақсадда еларингдан айт,
Кетмоқ эмас, келарингдан айт,
Ватан меҳрин юрагингга эк!

Венера ИБРОҲИМОВА

РАДИОСИЗ ХОНАДОН ҚОЛМАСА...

ТАКЛИФ

Қарийб бир ярим асрлик истибдоддан сўнг истиқлолга эришган Ўзбекистонга Ислом Каримовдек одил ва доно арбобнинг Президент бўлиши Аллоҳнинг ҳидояти, халқимизнинг бахтидир.

Муҳтарам Президентимизнинг истиқлолнинг дастлабки йилларидаиоқ "Соғлом авлод учун" дея қаттиқ бел боғлагани, ўз юрти, халқи учун ҳақиқий ватанпарвар инсонларни тарбиялашда асосий омил ҳисобланган маънавият ва маърифатга катта эътибор бераётгани халқимизнинг келажакка бўлган ишончларини янада мустаҳкамламоқда. Бу борада жойларда бўлиб ўтаётган ташаббус гуруҳларининг йиғилишлари, унда вилоят ҳокимлари бошлиқ тузилаётган Кенгашлар ва, ниҳоят, куни кеча пойтахтимизда бўлиб ўтган Маънавият ва маърифат Кенгашининг таъсис қурултойи ва унда муҳокама этилган кўплаб хайрли масалалар, уларнинг ҳаётга татбиқ этилиши бўйича ишлаб чиқилган дастурлар фикримнинг далилидир.

Бу ва бу каби Ватанимизда бўлаётган улкан бунёдкорлик ишларини, Президентимиз ва ҳукуматимиз қабул қилаётган ҳаётий фармонлар, қарорлар, ички ва ташқи сиёсатимизни халққа изчил етказишда оммавий ахборот воситаларига эътиборни янада кучайтириш, газеталар нархини пасайтириш ҳисобига тиражини кўпайтириш, радиолаштирилмаган бирорта хонадон қолмаслигига эришиш ғоятда муҳимдир. Ҳатто иккинчи жаҳон уруши ва ундан кейинги йилларда ҳам радиокарнайи бўлмаган бирорта қишлоқ, хонадон бўлмаган. Эндиликда эса уларнинг сони ниҳоятда камайиб кетди. Бир иложини қилиб, радиолаштиришга маблағ ажратилса, беминнат ҳамроҳ бўлмиш радио миллий мафкура ва маънавиятимиз салоҳиятини оширган бўларди. Собиқ Иттифоқ тузуми газеталар нархини икки тийин қилиб қўйиб, ўз ёлғон ва сохта ғояларини халқ онгига сингдирганини эслайлик. Бироқ, бугун биз Президентимиз бош бўлган истиқлол ғоясини, юксалиш ғоясини, тинчлик ва барқарорлик ғоясини қийинчилик билан сингдираяпмиз. Бу борада мен таклиф қилаётган усул озми-кўпми ўз самарасини беришига шубҳа йўқ.

Яна бир таклиф - бу ёшларимизнинг иш билан бандлиги хусусида. Айрим ёшларнинг вақтинча ишламаслиги туфайли улар боши оққан томонга қадам ташлаб, баъзан ғаламис, бизнинг тинчлигимиз, мустақиллигимизни кўра олмайдиганлар таъсирига тушиб қолишига олиб келаяпти. Бу нарса, айниқса, давлат ҳисобига ўн-ўн бир йил мактабда, беш йил олий ўқув юртларида таҳсил кўрган ёшларга нисбатан хавфлидир. Шунинг учун олийгоҳ битирувчиларини бир марта ишга жойлаштириш юзасидан тегишли ҳужжат қабул қилинса, дегандим. Кейин ишни эплай олса ишлаб кетади. Эплай олмаса ўзидан кўрсин.

Камина Президентимизнинг эл юртимиз тинчлиги, фаровонлиги йўлидаги катта саъй-ҳаракатларига куч-қувват, омад, соғлиқ тилайман. Бизнинг мустақиллигимизни, тинчлигимизни кўра олмаганлар кўр бўлсин. Азиз Йўлбошчимизнинг жонингизга қасд қилганлар паст бўлсин, ер билан яксон бўлсин!

Жўра УМАРҚУЛОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилари ва журналистлари уюшмалари аъзоси

Гулистон шаҳри

МУЛОҲАЗА

МЕЗОН - ҲАҚИҚАТ

Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигига эришиш йўли шу

Ҳар бир соҳада бўлгани каби маънавий-мафкуравий ишларимизнинг самарадорлиги бу борадаги фаолиятимизни баҳолашнинг асосини ташкил этмоғи даркор. Шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, маънавият ва мафкура соҳасида шу вақтгача олиб борилган ишлар самарадорлиги паст эканлиги яққол намоён бўлади. Бунинг сабаби нимада?

Нега бу муҳим йўналиш бўйича кўзланган мақсадга эришилмаяпти?

Бу ҳақда Президент И.А.Каримовнинг "Ҳушёрликка даъват" сарлавҳаси остида эълон қилинган ЎзА мухбири саволларига жавобларида батафсил сўз юритилган. Миллий ғоя, миллий тафаккурни шакллантиришнинг аҳамияти ҳақида гапириб, юртбошимиз бу борада тарғибот-ташвиқотнинг муҳимлигини алоҳида таъкидлаб ўтдилар. Биз, Президент айтгандай, нимани ва қандай тарғибот қилишни аниқ ва пухта тасаввур этаяпмизми? Афсуски, унчалик эмас.

Маънавий-мафкуравий ишларни фақат гуруҳлар - маърузачилар ҳамда шоиру санъаткорларни бирлаштирган гуруҳлар чиқиши билан чеклаб қўймаяпмизми? Маърузалар фақат даъватнамо сўзлардану чақириқлардан иборат чиқишлардан амалий натижа кутиш мумкинми?

Сўз ҳам керак, бунга шубҳа йўқ. Сўз - кучли қурол. Лекин у тўғри, ҳаққоний ва жонли, ҳаётий мисоллар билан бойитилган бўлиши зарур. Юртбошимиз таъкидлагандек, "Мустақиллик ҳар қайси оила, юртимиз учун нима берди ва нима беради, деган масалани оддий ҳаётий мисоллар асосида кишилар онгига етказиш, қалбига сингдириш орқали уларнинг дунёқарашини ўзгартириш, кўзини реал ҳақиқатга очиб бериш мумкин". Шундай экан, нега биз айрим юртдошларимизнинг "коммунизм бўлиб ўтибди, биз бехабар қолибмиз", "авваллари арзончилик эди" каби қарашларига доим ҳам тегишли муносабат билдирмаймиз? Ўша "арзончилик"нинг асл моҳиятини очиб бермаймиз? Саккиз йил ичида барча соҳада эришган ютуқларимизни кўрсатиб, уларни бошқа ривожланган мамлакатлар тарихидан олинган мисоллар билан қиёсласак сўзимизнинг таъсир кучи ўн чандон ошмайдими? Шу муносабат билан бир мисол. 1776 йилда мустақилликни қўлга киритган АҚШга Конституция қабул қилиш учун 10 йил, мамлакатни қулликдан озод этиш учун 144 йил, қонун олдида барча фуқароларнинг тенглигини таъминлаш учун 188 йил керак бўлди.

Демак, тарғибот-ташвиқот ишларимизда умумий гаплардан, баландпарвоз сўзлардан қочиб, таққослаш усулидан кенг фойдаланиш талаб этилади. Шунда мустақиллик йилларида, тарихан қисқа фурсат ичида, Ўзбекистонимиз жаҳоннинг ривожланган мамлакатлари қаторига қўшилиши йўлида салмоқли ишлар қилинганлигига гувоҳ бўламиз, уларнинг қадрига етамиз.

Маънавий-мафкуравий ишларимизнинг самарадорлигини таъминловчи муҳим омиллардан бири сўз ва иш бирлигига эришмоқ эканлиги ҳозирга келиб яққол намоён бўлмоқда. Сўз ва иш бирлиги, бу - барчамиз, айниқса, амалдорлар, тарғибот-ташвиқот соҳасида фаолият кўрсатаётганларнинг фикри, сўзи ва иш бирлиги дегани. Чунки қонун, тартиб-қоида ҳақида доимий равишда гапирадиган амалдор ёки ҳуқуқ-тартибот органлари ходими ўзи айтганига амал қилмаса, унинг сўзи қандай ҳам таъсирли бўлсин? Оддий фуқарони гўр, ҳеч нарсани тушунмайди деб ўйлашнинг вақти ўтмадимикан?

Тарғиботчи сўзининг таъсирчанлиги унинг шахси, инсоний фазилатлари, одамлар ўртасидаги обрўйига бевосита боғлиқдир. Кўпнинг олдига чиқиб, маънавият ҳақида гапирадиган одамнинг бунга маънавий ҳуқуқи бўлмоғи лозим. Бир лавозимдан иккинчисига, ундан яна бошқасига кўчиб юрган, бир неча бор, халқ таъбири билан айтганда, урилган, кўпнинг назаридан қолган, кунини ўтказиш илинжида замонга мослашиб олган бебурд кимсанинг сўзи бамисоли қумга сингиб кетган сувдай бефойда. Ёки олий ё ўрта махсус ўқув юртида маънавият ҳақида оғиз кўпиртириб гапирган, эртага имтиҳон ё синов пайтида талабанинг қўлига қараб турган домланинг жамият учун қанчалик зарар келтиришини тасаввур қилиш қийин эмас.

Назаримда, гап ва иш бирлиги деганда биз ҳақиқатни айта билишни ҳам тушунмоғимиз даркор. Президентимиз таъкидлаганидек, **"мафкуравий озиқнинг мезони ҳақиқат ва фақат ҳақиқат бўлиши зарур. Яъни, халққа бор ҳақиқатни очиқ айтиб, шунга кўндириш, ишончини қозониш ва шу асосда уни янги марраларга чорлаш керак".**

Шўро замонида бор ҳақиқат ҳаммага бирдай айтилмаслигидан яхши хабардормиз. Тор доиралар учун бир ҳақиқат, кенг омма учун бошқа ҳақиқат, "тепа" учун алоҳида, "паст" учун алоҳида ҳақиқат бўларди. Ваҳоланки, ярим ё чорак ҳақиқатнинг бўлиши мумкин эмас. У бўлади ёки умуман бўлмайди.

Машҳур француз ёзувчиси Эмиль Золянинг қуйидаги сўзларига диққатингизни жалб этмоқчиман: "Агар сиз ҳақиқатни яшириб, тупроққа кўмсангиз, у бешак униб чиқади ва кейин шундай кучга айланадики, бир куни бориб ерни ёриб чиққач, ўз йўлида учраган жами нарсаларни супуриб ташлайди".

Ҳозирги пайтда фуқароларимизнинг савияси оқни қорадан ажрата олишга, ким ҳақ, ким ноҳақ эканлигини аниқлашга, ҳар қандай ҳолатга тўғри баҳо беришга имкон беради. Шундай экан, ширин ёлғондан кўра, аччиқ бўлса-да, холисона, ҳаққоний айтилган сўзнинг фойдаси ўн чандон ортиқдир.

Маънавий-мафкуравий ишларни юксак даражага кўтаришда, миллий ғоя, миллий тафаккурни шакллантиришда, одамлар онгини ўзгартиришда оммавий ахборот воситаларининг роли беқиёсдир. Ўзингиз бир ўйлаб кўринг. Бир кунда тарғибот гуруҳи ўз тадбирига 50, 100, борингки, 500 кишини жалб қила олиши мумкин. Газета эса бир неча минг, телевидение ва радио эса неча миллион фуқарони информация доирасига тортиб, уларни маълум мақсад сари йўналтира олиш қудратига эга.

Афсуски, ОАВни қўллаб-қувватлаш ва мавқеини мустаҳкамлашга мутасадди бўлган ҳамма раҳбарлар ҳам матбуотнинг аҳамияти ва моҳиятини тўғри тушунишмоқда деб бўлмайди. Газета муҳаррир ва журналистларнинг ўзига керак, чунки улар ишлаб маош олади, оиласини боқади, деган фикрдаги раҳбарлар йўқ эмас. Ваҳоланки, матбуот, радио, телевидение аҳолини жамиятда кечаётган ижтимоий, иқтисодий, сиёсий жараёнлардан хабардор этиб, барча ўзгаришларнинг моҳиятига етиб, ушбу жараёнларга онгли равишда иштирок этишини таъминловчи муҳим воситадир. Мана шу оддий ҳақиқатни газетаси ойлаб чиқмаётган ёки 200-300 нусхада чоп этилаётган, мазмуни жиҳатидан ҳокимлик варақасига айланиб қолган ҳоким ҳам, газетаси тармоқ ҳаётининг фақат бир томони - ижобий томонини ёритаётган вазир ҳам тушуниб етиши зарур. Бундай раҳбарларга фақат тушунтириш усули етарли эмаслиги аён бўлиб турибди. Ишлаб чиқариш соҳаси учун улардан қандай талаб қилинаётган бўлса, газетаси учун ҳам ана шундай талаб қилиш шарт деб ўйлайман.

Умуман, маънавий-маърифий ишларнинг майда-чуйдаси бўлмаслигини, барча йўналишларда бир хил масъулият билан ёндошиш зарурлигини англаб ҳаракат қилсак, кўзлаган мақсадга албатта эришамиз.

Тошпўлат РАҲМАТУЛЛАЕВ

САЙЛОВОЛДИ СУҲБАТЛАР

Маълумки, парламентнинг навбатдаги сессия муҳокамасига қатор янги қонун лойиҳалари билан бирга Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига ҳамда халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тайинлаш тўғрисидаги масала ҳам киритилган. Демакки, мамлакатимиз сиёсий ҳаёти янгиликлар бўсағасида турибди. Турган гапки, ҳар қандай сиёсий оқим фаолиятида САЙЛОВлар алоҳида аҳамият касб этади, бинобарин, Ўзбекистондаги мавжуд беш партия ҳам жиддий синов арафасида. Айни шу нуқтаи назардан келиб чиқиб, таҳририят партия етакчиларини суҳбатга тортиб, барчасига бир хил саволлар билан мурожаат этди. Бугун "Миллий тикланиш", "Ватан тараққиёти" ва "Адолат" партиялари раҳбарларининг жавоблари билан танишасиз. Газетамизнинг келгуси сонида ХДП ва "Фидокорлар" партиялари раҳбарларига сўз берилади.

1. Сиз етакчилик қилаётган партия Ватанимиз мустақиллигининг 8 йиллигини қандай янги ютуқлар билан қарши олаяпти?

2. Бўлажак сайлов кампаниясида партия нечоғли фаол иштирок этади деб ўйлайсиз?

Иброҳим ҒАФУРОВ, "Миллий тикланиш" демократик партияси раиси

1. Киши сўзларнинг ёлғонга айланишидан қўрқади. Бу эса жуда осон. Катта файласуфлардан бири: "Айтилган, оғиздан чиққан, талаффузга тушган сўз - ёлғон", деган экан. У балки кўҳна дунё тажрибаларига асосланиб шундай дегандир. Аммо одам ҳақиқатан ҳам қўрқади сўзларнинг ёлғонга айланиб қолишидан. Ўзи бу нима дегани - сўзларнинг ёлғонга айланиши? Менинг ўз тушунчамда амалиётдан маҳрум сўз - ёлғон сўз ёки ёлғонга айланишга мойил сўз. Амалиёт билан тасдиқланган сўз - чин сўз. Иш билан бирлик топган сўз.

Гап ютуқ ҳақида кетяпти. Ютуқлар яхши нарса. Кўзларни қувонтиради. Кўнгилга байрам ва ғалаба ҳиссиётларини олиб киради. Одамлар берилиб лотерея ўйнайдилар. Ютуқ ҳиссиётига шерик бўлгилари, ютуқ ҳиссиётини топгилари келади. Лекин сиёсий ҳаёт лотерея ўйини эмас: Ютуқ чиқса, суюниб, чиқмаса, қўл силтаб беларво ташлаб кетадиган. Сиёсий ҳаётда, сиёсий ҳаёт билан шуғулланадиган партиялар ҳаётида ютуқлар ва ғалабаларни олдиндан башорат қилиш жуда қийин, балки мумкин бўлмаган ҳам иш. Партия ҳаётидаги ютуқ одамларнинг, партия фаоллари, хайрихоҳлари, тарафдорларининг қизиқишлари, интилишлари, ташаббусларидан ҳосил бўлади. Партия ҳаётида ютуқ ҳар бир партия аъзосининг юрагида ҳосил бўлади. Чунки юрак — ҳаракат ва энергия манбаи. "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ҳаётида шундай паллалар бўлдики, унда машҳур пролетар шоирининг формуласига иқтибосан айтганда, партия, бу - "Миллий тикланиш" газетаси, "Миллий тикланиш" газетаси, бу - партия, деган тасаввур бўйсираб қолди. Бу партия гарчи кучли ғоялар, дастур ва сиёсий йўналишга эга бўлса ҳам, моддий, иқтисодий, ташкилий жиҳатдан ҳал қилинмаган, изга тушмаган муаммоларига кўра камқувват ва демак, омма ўртасида камҳаракат деган маънони англатар эди. Партия ишида маблағ ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Маблағ бўлмаса, ғоялар - улар ҳар қанча кучли, олижаноб, маънодор бўлмасин, ҳаракатга кирмайди, партия сўзи амалиётга айланмайди. Ҳар қандай партиянинг аввало ўз-ўзини зарур маблағ билан таъминлаши, шунга изчил қодирлиги - ютуқлар ҳақида гапирадиган бўлсак - ютуқларнинг гарови. Шундай камқонлик шароитида "Миллий тикланиш" газетаси ҳар қалай мунтазам чиқиб туриши, партия дастури йўналишларини бевосита ва билвосита изчил, мунтазам уқтириб бориши, уларни мафкуравий майдонда ушлаб, сақлаб, тутиб туриши жуда катта аҳамият касб этди. Газетанинг бу чиқишлари қилиш учун имкон топилмаган жуда кўп ташкилий уюштириш ишларининг, нима десам экан, том маънода ўрнини босди, тўлдирди. Партия дастуридаги ғояларни газета худди боғбон каби муносиб ерга - одамлар юраги ва онгига сочди. "Маҳбубулқулуб"даги "деҳқонки дон сочар..." деган доно, содда, ҳаётий сўздан кузатилган маъно газета фаолияти орқали юзага чиқа бошлади.

Яқинда бунга тўла ишонч ҳосил бўлди. "Машъал" радиоканали бизни ўз мухлислари билан мулоқотга чақирди. Мулоқотимиз бир соатдан ортиқ давом этди. Суҳбатимиз радио мухбирининг жонли ҳаёт ичида юриб, одамлар, аҳолининг турли табақаларига мансуб кишилардан ёзиб келган савол-жавобларига қўшилиб борди. "Сиз "Миллий тикланиш" партияси ва унинг етакчиларини биласизми?" - деган мухбир саволига ўртача айтганда, ўн кишидан олтитаси: "Йўқ, бундай партияни билмайман, етакчиларини эшитмаганман", - деб жавоб берди. Мен буни табиий қабул қилдим. Билмаслик табиий, дедим. "Билмасвойлар" жамиятидан чиқиб келаётганлигимизни эътиборга олсак, бу - ростдан ҳам, табиий. Энди мухбир сўраган ўн кишидан тўрттаси, унинг саволига шунчалар саводхонлик, билимдонлик билан жавоб бердиларки, бу жавоблар менга чин маънода кутилмаган қувонч бўлди. Улар партиянинг ижтимоий, сиёсий, маданий-маърифий, иқтисодий ҳаётда миллий қадриятларни тиклаш, уларни жонлантириш, ҳаётий кўтарилиш ва ҳаётий қурилишларнинг асосига қўйиш мақсадлари билан майдонга келганлиги, шундан келиб чиқадиган вазифаларни адо этишга интилаётганлиги, бу интилишларда жамиятнинг зиёли қатламларига суянаётганлигини лўнда, аниқ-равшан кўрсатиб ўтдилар. Бу уюштирилмаган, очиқ, табиий жараёнда билдирилаётган фикрлар одамни суюнтирмай қўймайди. Бу сиёсий партияларни таниш бошланганлигини кўрсатади. Ўнта сўралган одамдан тўрт киши "Миллий тикланиш"ни унинг мақсадларигача билса, шундан эҳтимол, ҳисоблаб чиқариш мумкиндир. Юз кишидан қирқтаси, мингдан тўрт юзтаси, юз мингдан қирқ минги, миллиондан 400 минги... балки билар бугун ижтимоий муҳит ичида иш олиб бораётган сиёсий партияларни... Миллий истиқлолият заминида зиёлилар саъй-ҳаракати билан зиёли қатламлар манфаатларини кўзлаб иш юритадиган бир сиёсий партия бор эканлиги - у жуда аниқ, жуда замонавий, жуда олижаноб ном билан - Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси деб аталганлигининг ўзи ҳам жамиятимиздаги демократик жараёнларнинг ютуғи, демократияга киришнинг ютуғи, миллий цивилизациямизнинг ютуғи...

Ҳар қалай бизнинг партиямиз жамиятни ажратишни эмас, уни бирлаштиришни кўзлайди ва шу йўлда хизмат қилади. Чунки Миллий тикланиш йўлидаги ҳаракатлар жамиятни бирлаштиришга олиб боради. Умуммиллат онги, қарашлари, иш йўсинлари ва қиёфасини шакллантиради. Бугун идеал даражасида англанадиган бу йўл - эртага албатта бутун Ўзбекистон ҳаётининг борлиғи - реаллигига айланади.

Партиялар бугунги ижтимоий ҳаётда нечоғлик фаол қатнашсалар, долзарб, умуммиллий масалалар юзасидан очиқ, ёрқин, огоҳ дебатларда тез-тез қатнашсалар, +ўз нуқтаи назарларини оммага етказиб турсалар, уларга қизиқиш кун сайин ортади. Сафлар кенгаяди, бу жонли сиёсий жараёнларда ёрқин замон кишилари етилиб чиқадилар. Президентимиз сиёсий партиялар нима учун курашаётганларини билсинлар, деганда худди мана шундай жонланишни назарда тутади.

2. Сайловлар ҳар бир сиёсий партия учун жуда катта ва ғоятда жиддий имтиҳон. Сайловларга тайёргарликнинг ўта қизғин, ўта масъулиятли жараёнларида Миллий тикланиш демократик партияси жамиятимизнинг фаол кучларидан бирига айланади, ижтимоий ҳаётда ўз муносиб ўрни ҳамда мавқеига эга бўлади деб умид қиламиз. Унинг номи шуни тақозо этади.

Бугун партиямиз эшигидан кириб келаётган одамлар оз эмас. Биз уларни кутиб олар эканмиз, очиқ суҳбатларимизни доим шундай савол билан бошлаймиз:

- Салом! Сиз Миллий тикланишимизга қандай ҳисса қўшишни истайсиз?

Ахтам ТУРСУНОВ, "Ватан тараққиёти" партияси раиси

1. Ўзбекистоннинг бутунлай янги тарихи ўз ибтидосини 1991 йилнинг 31 августидан бошлаганлиги кундек равшан. Кўп йиллар давомидаги яккапартиявий ҳукмронлик, фақат давлат, ҳокимият манфаатларини ифода этадиган ягона мафкура исканжасидан халос бўлгач, мамлакатда адолатга таянувчи принциплар амал қилиши учун уч субъект, яъни давлат, жамият ва фуқароларнинг ўзаро муносабатларида қонунийлик бирдан-бир асос сифатида белгилаб олинди. Бошқача айтганда эса, шу уч субъектнинг - давлат, жамият ва инсон манфаатларининг уйғунлиги ҳамда ўзаро монандлигига эришиш биринчи кунданоқ давлатимизнинг асосий вазифаси бўлиб қолди.

Ана шу муқаддас ишга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшишга бел боғлаган бир гуруҳ олиму зиёлилар, ишбилармон ва тадбиркорлар, аҳли ҳунар ва фермерлар, хуллас, мустақил Ўзбекистоннинг Ватан ва халқ равнақини таъминлаш йўлида ақлу заковати, билим ва тажрибасини аямайдиган ҳур фикрли фарзандлари бирлашиб "Ватан тараққиёти" партиясини ташкил этдилар. Партия тузилганидан буён ўтган давр ичида республикамизнинг барча вилоятларида партиянинг вилоят ташкилотлари, кўпчилик туманларда эса туман бўлимлари ташкил топганлиги, мамлакат миқёсида 40 мингдан зиёд аъзоси борлиги Олий Мажлисга, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига 1994 йили ўтказилган сайловларда фаол иштирок этиб, сайловчиларнинг қарийб 10 фоиздан ортиқроқ овозини олишга эришганлиги партиямизнинг халқимиз орасида ўз ўрнига эга бўлганлигини кўрсатади.

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1995 йил 23 февралда бўлиб ўтган биринчи сессиясида "Ватан тараққиёти" партиясининг 14 та депутатни бирлаштирувчи фракцияси ташкил топди. Олий Мажлиснинг биринчи чақириқдаги фаолияти давомида фракция аъзолари Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия, Солиқ, Ер, Божхона, Фуқаролик-процессуал, Хўжалик-процессуал ва Оила кодексларининг лойиҳалари юзасидан, "Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида"ги ва бошқа ўнлаб Қонунлар ҳамда қонун ҳужжатларининг лойиҳаларини тайёрлашда фаол иштирок этди. Қонун лойиҳалари юзасидан берилган хулосалардаги кўпгина таклифлар лойиҳаларни маромига етказиш чоғида ишчи гуруҳлари ҳамда Олий Мажлис қўмиталари томонидан ҳисобга олинди.

Жойларда қонун ҳужжатларининг ижросини ўрганиш, сайлов округларида ўз сайловчилари билан учрашиш ҳам фракция аъзолари фаолиятининг асосий йўналишларидан ҳисобланади. "Ватан тараққиёти" партиясининг Олий Мажлисдаги фракцияси аъзолари мунтазам равишда вилоятларга чиқиб, долзарб мавзулар бўйича, парламентимиз томонидан қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг моҳияти, мазмуни юзасидан турли учрашувлар, бевосита мулоқотларда иштирок этиши ўзига хос анъанага айланиб қолди.

"Ватан тараққиёти" партияси аъзолари парламент фаолиятидан ташқари мамлакатнинг сиёсий, иқтисодий ҳаётини, давлат ва жамият қурилишини эркинлаштириш борасида олиб борилаётган ислоҳотларда ҳам фаол иштирок этмоқдалар. Бу йўналишларда амалга ошириладиган тадбирларнинг кенг дастури ишлаб чиқилган бўлиб, партиянинг ҳар бир аъзоси дастурдан ўрин олган режаларнинг тўла рўёбга чиқарилишига муносиб ҳисса қўшишни ўзининг партиявий бурчи деб билади. Хусусан, "Ватан тараққиёти" партияси сиёсий ва иқтисодий жараёнларда партия ташкилотининг ўрни мавзуида доимий семинар ўтказилишини йўлга қўйди. Семинар машғулотларида асосий эътибор республика Президенти И.А.Каримовнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги маърузасида баён этилган жамиятни ривожлантириш стратегияси, ислоҳотларни чуқурлаштириш ва жамиятни эркинлаштириш борасидаги устувор йўналишларни "Ватан тараққиёти" партияси аъзолари, хайрихоҳлар иштирокида ўрганиш ва ҳаётга татбиқ этишга қаратилмоқда. Айни чоғда, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга оширишда, жамиятда хотин-қизларнинг мавқеини янада юксалтиришда, ақидапарастлик ва диний экстремизмга қарши изчил курашишда сиёсий партияларнинг, шу жумладан "Ватан тараққиёти" партиясининг роли, демократия ва инсон ҳуқуқлари, республикамизда кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, хорижий мамлакатлардаги сиёсий партияларнинг бу борадаги фаолияти ва бошқа мавзулар қамраб олинди. Семинарларда партиянинг парламентдаги фракцияси аъзолари, етакчи олимлар, мутахассислар, шунингдек чет эл партиялари намояндаларининг сўзга чиқиши уларнинг самарадорлиги ва таъсирчанлигини анчагина оширди.

"Ватан тараққиёти" партияси мамлакат сиёсий, иқтисодий ҳаётини, давлат ва жамият қурилишини эркинлаштириш борасидаги ислоҳотларда келажагимиз давомчилари бўлмиш ёшларимизнинг фаоллигини ошириш, уларни ўз Ватани, халқи, миллати равнақи учун фидойи, комил инсон бўлиб етишишлари учун олиб борилаётган саъй-ҳаракатларда ҳам фаол иштирок этмоқда. Ёшларнинг жамият ижтимоий-сиёсий ҳаётида ўз ўрнини топиши, қобилият ва истеъдодини тўла рўёбга чиқариши учун зарур шароитларни яратиш мақсадида шу йил 25 июнда партия ҳузурида "XXI аср ёшлари" ижтимоий-сиёсий маркази ташкил этилди ва у ҳозирги кунда тўла куч билан фаолиятини олиб бормоқда...

2. Юқорида айтиб ўтганимдек, партиямиз 1994 йилда Олий Мажлисга, шунингдек халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига ўтказилган сайловларда сайловчиларнинг 10 фоиздан ортиқроқ овозини олишга эришган эди. Орадан тўрт ярим йилдан ортиқ вақт ўтди. Бу орада партиямиз сафи янада кенгайди, вилоятлар ва туман ташкилотларимиз иши бугунги кун талаблари асосида қайта кўриб чиқилди. Партиямиз ҳозирги кундаги фаолиятига аёллар, ёшларни жалб этишга алоҳида эътибор берилмоқда.

"Ватан тараққиёти" парламент партияси сифатида унга овоз берган халқимиз ишончини оқлашга ҳаракат қилиб, ўтган давр ичида Ватан равнақини таъминлаш ва халқ фаровонлигини юксалтириш, адолатли фуқаролик жамияти қуриш йўлида ўз Дастур ва Низоми асосида фаолият олиб бориб, мамлакатимизнинг моддий ва интеллектуал бойликларидан оқилона фойдаланишга эришиш, ишбилармон, тадбиркорларнинг саъй-ҳаракатларини ҳукумат дастурлари билан мувофиқлаштириш, демократик тамойилларнинг ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларида кенг қўлланилишини таъминлашга қўшадиган ҳиссасини оширишга ҳаракат қила беради.

Партиянинг фаолиятига, унинг қанчалик халқ кўнглига кира олгани, дардига малҳам бўла олганига баҳо берадиган энг холис ҳакам - Ўзбекистон халқидир. Биз босиб ўтилган йўл осонликча кечмаганлигини, бир қатор тўсиқ ва синовларни енгиб ўтишга тўғри келганлигини таъкидлаган ҳолда, она юртимиз, унинг порлоқ истиқболи учун барча эзгу ниятларимизни бахшида этиш, юртимизни асраб-авайлаш, улуғлаш, Она Ватанимиз олдида ўз инсоний, фуқаролик, фарзандлик бурчимиз эканлигини тўла англаган ҳолда бу сайловларда ҳам "Ватан тараққиёти" партияси муносиб иштирок этади, деб ўйлайман. Бўлажак сайловларда, "Ватан тараққиёти" партияси Ўзбекистоннинг олим, зиёли, тадбиркор ва ишбилармон фарзандларига, оқила-ю мўътабар аёлларига, келажагимиз давомчилари бўлмиш ёшларимизга таянади ва уларнинг қарашларини, манфаатларини ифода этади ва тўла ҳимоя қилади. Зотан партиянинг энг эзгу ва энг юксак нияти унинг номида мужассамлашган бўлиб, бу ниятни Сиз, биз, ҳаммамиз биргаликда амалга оширамиз. Бинобарин нурли истиқболни таъминловчи бош омил тараққиётдир...

Турғунпўлат ДАМИНОВ, "Адолат" социал-демократик партиясининг биринчи котиби

1. Жонажон Ўзбекистонимиз мустақиллигининг саккиз йиллигини барча жамоалар қатори бизнинг партиямиз аъзолари ҳам ўз жойларида янги меҳнат ютуқлари билан қарши оляптилар. Бизнинг "Адолат" социал-демократик партияси ҳам мустақиллик шарофати туфайли 1995 йил дунёга келди. Бугунги кунда Ўзбекистонда олиб борилаётган улуғвор, бунёдкорлик ишларининг ҳеч қайсисини мустақилликнинг халқимизга берган буюк инъомисиз тасаввур қилиш қийин, албатта. Шу жумладан истиқлол меваси бўлмиш бизнинг Ўзбекистон "Адолат" социал-демократик партиямизни ҳам.

Тарихдан яхши маълумки, яккапартиявийлик жамият ҳаётига фақат салбий таъсир кўрсатади. Бир партиянинг ҳукмронлик қилиши авторитар ва тоталитар белгиларга эга бўлган сиёсий тузумнинг шаклланишига олиб келди. КПСС мисолида биз шунга ишонч ҳосил қилдикки, бу нарса охир-оқибатда демократиянинг емирилишига, халқнинг ҳокимиятдан, ҳокимиятнинг эса халқдан ажралишига сабаб бўлди. Шунинг учун ҳам биз ҳуқуқий демократик давлат қураётган эканмиз, Ватанимизнинг тараққиётида кўппартиявийлик муҳим роль ўйнашини яхши биламиз. Чунки кўппартиявийлик фуқаролик демократик жамиятининг ажралмас белгисидир. Айнан кўппартиявийлик мавжуд бўлсагина жамиятдаги турли ижтимоий, сиёсий гуруҳларнинг мақсад, эҳтиёжи ва ниятларини ошкора билиш мумкин бўлади. Кўппартиявийлик тамойилларининг қонунлаштирилиши жамиятдаги барча сиёсий партиялар ва оқимлар ўртасида мунтазам рақобат туғдиради.

Ўтган йиллар партиямиз учун ҳар томонлама тикланиш ва юксалиш йиллари бўлди. Бугунги кунда "Адолат" социал-демократик партиясининг сафларида 30 мингдан ортиқ аъзо бор. Партиямиз мамлакатимизда адолатли демократик жамият қурилиши ишига ўзининг улушини қўшиш учун бор имкониятини ишга солмоқда. Зеро, партиянинг асосий мақсади ҳам ватанимиз мустақиллигини янада мустаҳкамлаш, мамлакатимизда ҳуқуқий демократик адолатли жамиятни барпо этиш, Ўзбекистоннинг жаҳондаги энг ривожланган давлатлар қаторидан ўрин олишига хизмат қилишдан иборатдир. Партиямиз ўтиш даврида ўртаҳол ва эҳтиёжманд аҳоли табақаларига ижтимоий ёрдам кўрсатмоқда. Аҳолининг кам таъминланган қатламларини ижтимоий муҳофаза этишга кўмаклашмоқда. Ижтимоий адолат тамойилларига қатъий амал қилиб, қонун устуворлигини таъминлашга хизмат қилиб келяпти.

2. Ҳаётий тажриба кўппартиявийлик мавжуд, демократик тамойиллар қарор топган юртда давлатни бошқариш ишлари демократик йўлдан тўғри олиб борилаётганлигини кўрсатмоқда. Шу сабабли сиёсий тизимимизда - Олий Мажлис ва маҳаллий ҳокимият идораларига сайлов ўтказилишида кўппартиявийликка асосланилаётганлиги мақсадга мувофиқ бўлмоқда. Чунки муқобиллик асосида давлатни бошқариш, бу — синовдан ўтган энг халқчил тамойилдир. Бу — халқ билан ҳамжиҳатликда ишлаш, унинг орзу-умидларининг рўёбга чиқишида ҳамнафас бўлиш демакдир.

Ҳозирги кунда қайси партия халқ ичига тобора чуқурроқ кириб борар экан, у бўлажак сайловларда ғалабага умид қилса бўлади. Ана шу жиҳатдан олганда "Адолат" социал-демократик партиясининг барча вилоят ва туманларда ташкил этилган кенгашлари, партия фаоллари жойларда муайян тайёргарлик ишларини амалга оширмоқдалар. Партиямиз бошланғич ташкилотчиларининг сони тобора ортиб бораётир. Улар маҳаллий ҳокимиятлар, маҳалла фаоллари, нодавлат ташкилотлар билан ҳамкорликда турли тадбирларда иштирок этмоқдалар.

Бугунги кундаги асосий вазифаларимиздан бири - партиянинг Олий Мажлисдаги фаолиятини янада фаоллаштириш ва уни парламентчилик демократияси ривожланган мамлакатлардаги партия фракциялари даражасига етказишдан иборатдир. Бўлажак сайловларда фаол иштирок этиш бўйича чора-тадбирлар ишлаб чиқилди ва уларни амалга оширишга киришилди. Ҳозирда партиянинг сайловолди платформаси, яъни Дастури ҳам ишлаб чиқилмоқда. Жойларда ҳисобот сайлов конференцияларини ўтказиш билан бирга партиянинг навбатдаги қурултойига тайёргарлик ишлари ҳам олиб боряляпти. Ўйлаймизки, бўлажак сайловларда партиямиз ходимлари фаол иштирок этишиб, парламент депутатлари орасидан муносиб ўрин олади, партиямиз фракциясининг самарали ишлашини таъминлайдилар.

"САМОВИЙ КИТОБ?" МАҚОЛАСИНИ ЎҚИБ...

"Ҳуррият" газетасининг 1999 йил 31-сонида чоп этилган "Самовий китоб?" мақоласи Ўзбекистон мусулмонлар идораси Уламолар кенгаши мажлисида атрофлича муҳокама қилинди.

Шундан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон Республикасида яшаб турган жамики фуқароларга қуйидагиларни билдириб қўйишни лозим деб топдик.

Аллоҳи Таоло Қуръони каримда шундай дейди: "...Бугун сизларга динингизни комил қилдим, неъматимни бенуқсон, тўкис қилиб бердим ва сизлар учун (фақат) Исломни дин қилиб танладим..." (Моида сураси, 3-оят).

Мана, азиз биродарлар, динимиз Ислом якунловчи дин, Пайғамбаримиз сўнгги пайғамбар эканликларидан бохабар бўлдик. Энди, боқий дунёгача бошқа дин ҳам, пайғамбар ҳам келмаслиги аниқ бўлди.

Ана шундай пайтда, баъзи бир "авлиё сифат" кишиларнинг турли асоссиз башоратлари, бунинг устига, баъзи бир рўзномаларда ёритилиши кишини таажжубга солади. Шулардан бири "Самовий китоб?" мақоласида қайд этилган асакалик Исмоилжон Мулла Эргаш Оҳун ўғлининг хаёлий ўй-фикрлари асосидаги уйдирмалардир.

Мазкур мақоладаги Исмоилшоҳ Фазовийнинг: "Улар коинот жонзотлари, уларнинг номлари йўқ, менга тахаллус билан ўзларини таништиришади. Чунки коинотдаги ҳамма жонзотларнинг тартиб рақами мавжуд", деган уйдирмалари Ислом дини таълимотига зиддир. Ваҳоланки, самовий фаришталарнинг ҳар бири ўз номига эга: ҳазрати Жаброил, Азроил, Микоил, Исрофил ва шунга ўхшаш.

Коинотдаги барча мавжудотларга рақам берилиши ҳамда уларнинг аладининг белгиланиши ҳам мутлақо нотўғри ва Исломга зиддир. Чунки Расулуллоҳдан ҳадиси қудсий бор: "Ғайбни Аллоҳ Таолодан бошқа ҳеч ким билмайди".

Расулуллоҳдан бошлаб, кўп муфассирлар Қуръон оятларини ўзларининг билим даражасига яраша тафсир қилганлар.

Буларнинг кўпчилиги тафсир қилишни уч қисмга бўлганлар. Биринчи: араб тилини биладиган ҳар бир кимса тушуна оладиган оятлар. Иккинчиси: Ислом тарихи, фиқҳ ва ҳадис илмидан яхши хабардор бўлган олимларгина тушуна оладиган оятлар. Учинчиси: маъносини Аллоҳнинг ўзи биладиган оятлар.

Қуръондаги бир неча суралар ҳарфлар билан бошлангандирки, бу ҳарфлар юқоридаги таснифимизнинг учинчи қисмига мос келади.

"Бу ҳарфлардан мана шу маъно", деб тайин қилувчилар ғайб илмига даъво қилгучилар бўлади. Бундан Аллоҳ Таолонинг ўзи асрасин.

Ана шу ўринда "Самовий китоб?" мақоласида қайд этилган "Ёсин" сураси ҳақидаги сўзлар ғайбни билишга даъво қилишдан ўзга нарса эмас.

Аллоҳ Таоло Қуръони каримнинг "Ал-Исро" сураси, 85-оятида: "(Эй Муҳаммад) Сиздан руҳ, жон ҳақида сўрайдилар. Айтинг: руҳ ёлғиз Парвардигорим биладиган ишлардандир. Сизларга жуда оз илм берилгандир", деб марҳамат қилади. Ушбу оят мазмунидан кўриниб турибдики, Аллоҳ Таолонинг ҳатто ўз пайғамбарига ҳам маълум қилмаган ишлари бор экан.

Ҳатто пайғамбарлар ҳам даъво қила олмаган ғайб илмини оддий инсонлар даъво қилиши ақл бовар қилмайдиган нарсадир.

Мақоладаги "Одамзот ер юзига 99 марта келади. Одам Атонинг келиши 21-мартасидир", деган сўзларга жавобан айтамизки, Аллоҳ Таоло то қиёмат бўлгунга қадар дунёга келадиган ҳар бир инсонга бир маротаба ҳаёт ато этган. Шунингдек, ҳар бир инсон ўлим шарбатини тотгусидир.

"Қуръон аслида коинот тилида шеърий йўл билан ёзилган... унда 6236 жумла бор", деган сўзларнинг нотўғрилигига далилимиз шуки, Қуръони каримнинг "Ёсин" сураси 70-оятида: "Муҳаммадга шеър ўргатмадик ва шоирлик унинг учун дуруст эмасдир", дейилган. Қуръони каримда 114 сура бўлиб, 6226 та оят бўлиб, баъзи бир оятлар бир неча жумлалардан иборатдир.

Ислом таълимотига кўра, бутун инсоният тарихи давомида кўпгина пайғамбарлар ўтган бўлиб, улардан 25 пайғамбарнинг номи Қуръони каримда зикр этилган. Бу борада "Ғофир" сураси 78-оятда шундай дейилади: "Аниқки, биз сиздан илгари кўп пайғамбарлар юборгандирмиз. Улардан биз Сизга ҳикоя қилиб берганларимиз ва улардан биз Сизга ҳикоя қилмаганларимиз бордир. Бирор пайғамбар учун — Аллоҳнинг изнидан ташқари бирор оят келтириш жоиз эмас...".

Шунингдек, Довуд алайҳиссаломга "Забур", Мусо(а.с)га "Таврот", Исо(а.с)га "Инжил" ва Муҳаммад(а.с)га "Қуръон" каби самовий китоблар ва айрим пайғамбарларга саҳифалар нозил қилганлиги ислом манбаларидан барчага маълум.

Демак, мақола қаҳрамонининг ўтган пайғамбарлар, уларга туширилган китоблар сони ҳақидаги маълумотлари ҳеч бир далилий ҳужжатга асосланмаган.

Халқимиз орасида турли ихтилофлар келтириб чиқаришга сабабчи бўладиган бундай илмий асосланмаган хаёлий, мантиқсиз ўй-фикрларга чалғимасликка барчани ундаймиз.

Аллоҳ Таоло Қуръони каримнинг "Ал-Исро" сураси 36-оятида марҳамат қилиб айтадики: "(Эй Инсон) Ўзинг аниқ билмаган нарсага эргашма! Чунки қулоқ, кўз, дил — буларнинг барчасида (ҳар бир инсон) жавобгар бўлур".

Юқоридаги оят бизларни кўрган ва эшитган нарсаларимизни ақл тарозусига солиб, ундан тўғри хулоса чиқаришимизга чорлайди.

Аллоҳ Таоло барчаларимизни залолат йўлидан сақлаб, ўзининг ҳақ йўлидан адаштирмасин.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгаши

("Халқ сўзи"нинг 7 август сонидан)

СЎНГСЎЗ

"САМОВИЙ КИТОБ?" ОРТИДАГИ ШОВ-ШУВЛАР

Тўғри, бу каби ҳодиса, унинг ортидаги шов-шувларга кулиб қўя қолиш мумкин. Бироқ бунинг демократлашаётган матбуотимиздаги талқини ўйлантиради кишини

Таҳририятимиз ходимлари орасида "Ҳар чоршанба бир байрам" деган гап расм бўлган. Бу, аввало, "Ҳуррият"нинг шу куни чиқиши бўлса (журналист учун газета чиқишидан улуғроқ қувонч йўқда!), иккинчидан, газетада босилган у ёки бу мақола юзасидан аччиқ-чучук сўзлар гоҳ қулоққа чалинади, гоҳ юзма-юз келиб айтишади, гоҳ ёзма муносабатлар билдирилади. Гапнинг рости, нордон ёки ноўрин муносабатлар, мулоҳазалар гоҳо оғир ботади кишига. Чунки мутлақо тўғри кўнгилда, мутлақо тоза ниятда билдирилган танқидий ёки таҳлилий муносабатлар атайин бузиб талқин этилади, ҳасад ва душманлик мақсадида чиқарилган дея тус берилади. Неча минг нусхада тарқаган фикрни эшикма-эшик юриб, бирма-бир тушунтириб, бирма-бир ўзингни ёки газетангни оқлаб чиқолмасанг.Шундай пайтда сўнгги хулоса чиқаришдан ўзга чоранг қолмайди: ГАЗЕТАЧИЛИК ШУНАҚА БЎЛАДИ!

Газетангда чиқаётган мақолалар ҳаммага бирдек ёқса ёки ҳаммага бирдек ёқмаса, у ҳолда ўйлаб кўришга тўғри келади. Зеро, газета (умуман, оммавий ахборот воситалари) жамиятда мавжуд воқеликнинг хабарчиси, мавжуд хилма-хил фикрлар минбари, қарашлар чўқишадиган, чархланадиган ва уларнинг жамият ва шу халқ, шу ватан манфаати йўлига сафарбар этиш даражасига олиб чиқадиган оммавий восита. Хусусан, ҳуқуқий-демократик жамият барпо этишдек эзгу ниятни олдига қўйган мамлакат матбуоти мазкур жамиятдаги БАРЧА воқеа-ҳодисаларни БОР мураккаблиги билан қамраб ола биладиган мавқега кўтарилган тақдирдагина ўша биз орзу қилаётган демократия кенгликларига кўтариламиз.

Баъзан ўзбек журналистикаси 20-30 йиллар бурунги шўро даври журналистикасидан фарқ қилмайди, деган мутлақо нохолис ва беписанд танқидлар қулоққа чалинади. Худога минг қатла шукрки, журналистикамиз ҳатто 2-3 йил илгариги журналистикадан ҳам фарқланади. Журналистикамиз бир жойда қотиб туриб қолгани йўқ, балки Юртбошимизнинг доимий ғамхўрлиги, доимий қўллаб-қувватлаши, кези келганда аччиқ-чучук танқидлари самараси ўлароқ, янги сифат даражасига кўтарилиш йўлларини изламоқда. Бугунги ўзбек журналистикаси "умри"да кўрмаган, билмаган, "боши"дан кечирмаган бир таҳлилий жараённи — том маънодаги ДЕМОКРАТИК СЎЗ мақомига эришиш жараёнини ўтамоқда. Қийналмоқда, машаққатлар чекмоқда, бой бермоқда ва ютуқларга эришмоқда — ҳаммасини бир қилганда, ТЎХТАБ ҚОЛГАНИ ЙЎҚ!

Машаққатли касбимиз соҳиблари ва соҳибаларини ижодда тўхтаб қолишдан Ўзи асрасин. Бироқ, озми-кўпми йиғилган тажрибалар шуни кўрсатмоқдаки, ЎЗГАРАЁТГАН, ЯНГИЛАНАЁТГАН журналистикани ОММА ҳам тўғри, холис ва соғлом кўнгилда тушунишга ўргана бориши ҳам жуда-жуда муҳим экан. Газетамизнинг аввалги сонида эълон қилинган "Самовий китоб?" мақоласи теварагида бўлиб ўтган "шабада" шундай мулоҳазаларни айтишга ундади.

Эртаси куни "Ўзбекистон овози"да "Самовий китоб — сарсабий китоб" деган луқма босилди. Икки кун ўтиб "Халқ сўзи"да Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгашининг билдирувномаси эълон қилиндики, ушбу билдирувномани биз бажонидил "Ҳуррият" муштарийлари эътиборига ҳавола этдик. Буни мутлақо газетанинг позициясизлиги, қатъиятсизлиги деб талқин этмаслик керак, зеро "Ҳуррият"нинг позицияси — фикрлар хилма-хиллиги ифодасига имкон яратиш.

Икки салоҳиятли нашрда эълон қилинган муносабатдан ҳам кўринадики, "Самовий китоб?" мақоласида ғоятда нозик мавзу қаламга олинган. Чунки бу ерда исломий эътиқод ва унинг беш арконлари, фарзларига дахлдор гап-сўзлар ёзилган. Ва ҳозирнинг ўзида таъкидламоғимиз зарурки, мақола муаллифи озми-кўпми диний адабиёт кўрган, эътиқод борасида ҳам ҳаёт йўлини ўзи учун белгилаб олган ёшлардан. Муҳими, у ҳам бир зиёли, ҳам бандаи мўмин сифатида мақола қаҳрамони қарашларини қўллаб-қувватлаётгани, маъқуллаётгани ҳам йўқ. "И.Эргашевнинг ишлари исломга умуман тўғри келмайди, — деди у Асакадан қайтгач, ўз таасссуротларини ҳикоя қилиб бераётиб. — Чунки иймон келтирар эканмиз, Қуръони каримни сўнгги илоҳий китоб, Муҳаммад Мустафо (сав)ни охирги пайғамбар — ҳотимул анбиё деб тан оламиз. Исломнинг беш устунидан биринчиси бўлган иймоннинг шартлари Аллоҳга, унинг борлиги ва бирлигига, фаришталарига, китобларига, пайғамбарларига, охират кунига ва вафотидан сўнг тирилишига ишонишни талаб қилади. Ана шулардан бирортасига ишонмаслик ёки рад этишлик исломдан чиқаради. И.Эргашев ҳозирги "каромат"лари билан ҳам фаришталарга, ҳам пайғамбарларга, ҳам китобларга шак келтирмоқдаки, буни ислом динидан озроқ хабари бўлган ҳар қандай киши осонгина англаб олиши қийин эмас".

Мақола муаллифининг нуқтаи назари, ҳаётий шаклланган қараши — шу! Шундай экан, нега у мазкур мақолани ёзди?

Асака деган жойда Исмоил Эргашев исмли "ғалати" феълли одам борлиги, бундай "ғалати"лар орамизда учраб туришини билдириш, хабар бериб қўйиш ниятида ёзди. Афсуски, таҳририятимизга қўнғироқ қилаётган, бевосита ўзи келаётган мухлислар наздида мақола эътироф ва ташвиқот руҳида ёзилган дея талқин қилинмоқдаки, ё, алҳазар, бундан Яратганнинг ўзи асрасин.

Шу ўринда бир нарсани тан олмоғимиз керакки, муаллиф мақолани ёзиш (қаҳрамон билан суҳбатлашиш) чоғида ўз позициясини аён қилмаган. Борди-ю, у шундай қилганида бу мақола ёзилмас ҳам эди. У бу ўринда журналистлик, яъни холислик вазифасини адо этган, холос.

Газетчиликда кўпни кўрган хайрихоҳларимиздан бири, "Бундай мақолалар илмий, диний нуқтаи назарлар билан биргаликда чиқарилса ортиқча шов-шувлар кўтарилмас эди" деган фикрни айтди. Тан олишимиз керакки, ҳозирги пайтда баҳсли мавзуларни ёритишда бу — энг синалган ва энг тинч усул! Фақат бундай ҳолларда газетчининг манглайига урилган сенсацияхўрлик касали панд бериб қўяди. Яъни, журналист сенсация кўтаргиси келиб қолади.

"Самовий китоб?" мақоласида ана шу истак устунлик қилганини тан олмоғимиз керак бўлади. "Ўзбекистон овози"даги муаллиф ёзганидек енгил шов-шувга чалғиш сезилади. Яна мазкур муаллиф ёзганидек, ҳамонки, ҳаётимизда И.Эргашев сингари "авлиё"лар учраб турар экан, бу, қандай ҳодиса экани, шунга ўхшаш ҳолатларда одамлар қандай муносабатларда бўлмоқликлари кераклиги хусусида мутахассислар, уламолар фойдали маслаҳатларини аямасликлари зарурлигини эслатади. Худди шу йўналишда ўз мулоҳазаларини оғзаки ва ёзма равишда изҳор қилган ўртоқларимизга, хусусан, атрофлича билдирувнома ёзган Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгашига самимий миннатдорчилигимизни изҳор этамиз.

ТАҲРИРИЯТ

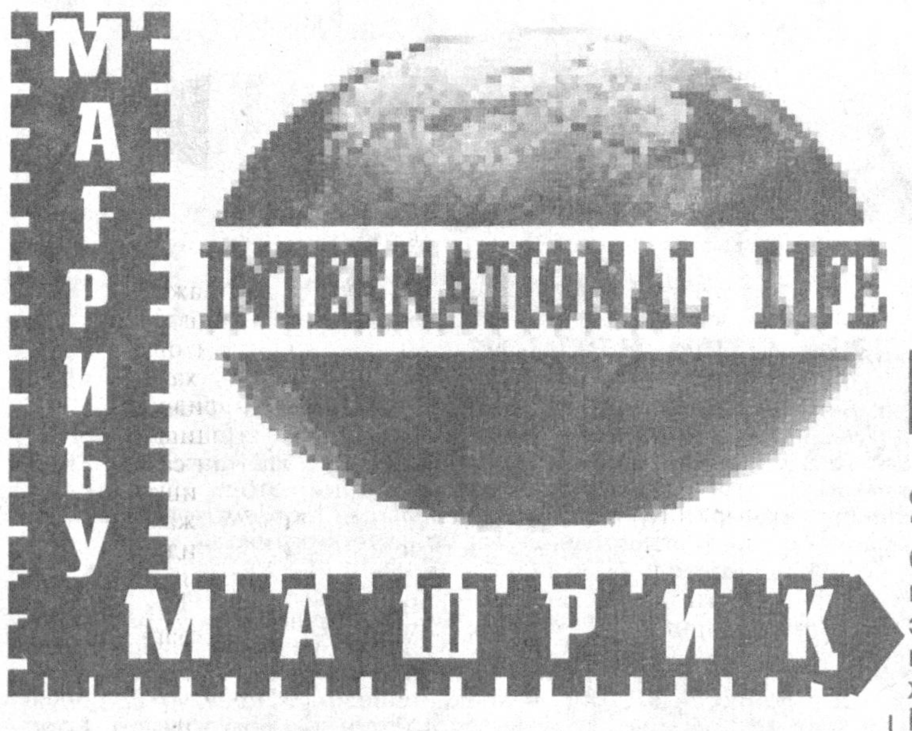

ОСИЁДА СИЁСИЙ МАҲБУСЛАР ВА ҚОТИЛЛИКЛАР

ЖАЗО

Амнисти Интернэйшнэл халқаро ташкилотининг маълумотларига кўра, 1998 йилда Ироқда 10 мингга яқин сиёсий мухолифлар қувғин қилинган, қамоққа олинган 100 дан ошиғи эса қатл қилинган.

Август ойида Саддам Ҳусайннинг ўғли Удей Ҳусайннинг буйруғига биноан Фидетик хавфсизлик гуруҳининг олти нафар аъзоси Басра шаҳридаги саёҳатчилардан таъмагирлик қилганликлари учун қўллари кесиб ташланган.

1990 йилдан буён БМТ томонидан Ироққа нисбатан қўлланилаётган жазо чоралари натижасида юзага келган ночорлик ва дори-дармон етишмаслиги сабабли 1998 йилда Ироқда 1000 дан зиёд киши нобуд бўлган.

Бир неча Осиё давлатларида эса ўтган йили юзлаб сиёсий маҳбуслар озод қилинган. Аммо кўпгина Осиё давлатларида инсон ҳуқуқларини поймол қилиш давом этмоқда.

Амнисти Интернэйшнэл маълумотига кўра, 1998 йилда Президент амнистияси орқасидан 150 сиёсий маҳбус Жанубий Кореяда озод этилган, уларнинг орасида диний эътиқодига кўра узоқ муддатга қамоқ жазосига ҳукм қилинганлари ҳам бўлган.

Индонезия ва Шарқий Тиморда ҳам салкам 170 та сиёсий маҳбус бандиликдан чиқарилган. Улардан учтаси 30 йилдан зиёд қамоқда ўтирган жиддий касалликка чалинган кишилар эди.

Вьетнамда 7000 дан зиёд сиёсий маҳбус қамоқдан халос этилган.

Аммо Осиёдаги иқтисодий инқироз мавжуд ҳукуматларга қарши норозиликларни, демакки, қамоққа ташланишлар эҳтимолини кучайтириб юборди.

Таиланд, Бирмада уйсизлар ва қочоқлар қамоққа олинган, Индонезиядаги тартибсизликларда 4 талаба ўлдирилган. Юзлаб, эҳтимол, минглаб фаоллар ва ҳукумат мухолифлари Хитойда қўлга олинган.

Бир неча обрўли мухолифлар 11-13 йил муддатга қамоққа ҳукм қилинган. Аммо қамоққа олинганларнинг ҳақиқий сони кўпчиликни ташкил этади, деб ҳисоблайди Амнисти Интернейшнэл.

Сиёсий маҳбуслар ичида Малайзиянинг собиқ молия вазири Анвар Иброҳим алоҳида ўрин эгаллайди. У 1998 йил апрель ойида ўз мансабини суиистеъмол қилганлиги учун қамоқ жазоси билан жазоланди. Непалда ҳам 1800 киши сиёсий асосларга кўра қамалган.

Шу ташкилот ахборотига қараганда, Ҳиндистонда Ҳимолайдаги Жамму ва Кашмир ҳудудларида ўнлаб қуролсиз эркак ва аёллар, болалар ўлдирилган. Шри-Ланкада Тамил ҳаракатининг аъзолари жазоланган.

ЗАФАР ОМОН
тайёрлади

СИЁСИЙ КУЧЛАР БИРЛАШДИ...

Ҳукумат эса навбатдаги истеъфони эълон қилди

РОССИЯ

Россиядаги икки йирик сиёсий куч: "Отечество" ва "Вся Россия" ҳаракатлари бирлашгани жиддий воқеа сифатида талқин этилмоқда. Унинг ҳамраислари бўлиб "Отечество" ҳаракатининг раҳбари, Москва шаҳри мэри Юрий Лужков ва "Вся Россия" сиёсий кенгаши аъзоси, Санкт-Петербург губернатори Владимир Яковлевлар сайланишди. Бироқ, ҳамраислар сони чегараланмаган. Яъни, Юрий Лужковнинг таъкидлашича, "Отечество" ҳаракати бу ўринда Евгений Примаковнинг номзодини таклиф қилишга тайёр. Қолаверса, "Вся Россия" ҳаракати вакиллари ҳам бу ўрин Примаков учун тайёрланганлигини сир тутаётгани йўқ. Агарда Примаков бу таклифни қабул қилса, у ҳолда янги сиёсий блокнинг ўзаро рақобатчи кучлар майдонида таъсири ортиб кетиши ва декабрда бўладиган сайловларда йўқ деганда 30 фоиз овозга эга бўлиши тахмин қилинмоқда.

"Отечество — Вся Россия" деб номланаётган мазкур блокнинг кенгаш аъзолигига ҳар бир ҳаракатдан 6 тадан вакил қабул қилинди. Мазкур блокнинг асосий мақсади эндиликда ягона сайлов штабини ташкил қилишдан иборат бўлиб турибди. Интерфакснинг таъкидлашича, бу штабни бир киши бошқаради ва унда ҳеч қандай иккиҳокимиятчиликка йўл қўйилмайди.

Табиийки, мамлакатдаги бошқа рақобатчи сиёсий кучларнинг бу жараёнга нисбатан билдираётган муносабатлари анча кескин бўлмоқда. Айниқса, кенгашнинг асосий бўғинини вилоятлр губернаторлари ташкил этаётганлиги ҳамда бу жиҳатнинг сайловларда аҳамияти катта эканлиги ўнг ва сўл тараф вакилларининг дарҳол билдирган танқидларига нишон бўлиб турибди. Жумладан, коммунистлар лидери Геннадий Зюгановнинг фикрича, янги блок ҳеч қандай муваффақиятларга эриша олмайди. Сабаб сифатида эса, эски муҳит, ўша одамлар билан ҳозирги мураккаб сиёсий вазиятга қисқа муддатда муҳим янгилик киритиб юбориш мушкул, деган мулоҳазани таъкидлади. Давлат думасидаги "Яблоко" фракцияси раҳбари ўринбосари Сергей Иваненко ҳам шунга яқин фикр билдирди.

Бу икки тараф вакилларининг ташвишли мулоҳазаларида анча жон бор, дея эътироф этмоқда "Озодлик" радиоси. Унинг нуқтаи назарига кўра, "Отечество— Вся Россия" блоки лидерлиги орқали икки киши ҳокимиятга даъвогар бўлиши мумкин. Булар Евгений Пирмаков ва Сергей Степашинлардир. Айни вазиятда бу икки шахс бир-бирига қарама-қарши қутбда турншибди. Чунки, улар битта блокнинг келажагини мутлақо бир-бирига зид манфаатли режалар асосида тасаввур қилишмоқда. Яъни, Степашин пешқадам бўлиши мумкин бўлган вариантда губернаторлар президент билан иттифоқликда иш юритишади. Примаков вариантида эса янги блок президент бошқарувидан мустақил тарзда фаолият юритиш ва унга қайсидир маънода рақобатчи бўлиш даражасига эришади. Бундай ҳолда Примаков—Лужков шаклидаги давлат бошқаруви ўрнатилиб, Москва мэри бош вазир мавқеини қўлга киритиши мумкин.

Россия ОАВ нинг эътироф этишича эса янги тузилган блокнинг салмоғи анча баланд ва сайловларда унинг муваффақиятга эришиш эҳтимоли ҳам бирмунча аниқ. Табиийки, бу ҳол қолган сиёсий кучлар учун ҳар тарафлама кучли рақобат деган маънони англатади. Қолаверса, мазкур блок лидерларидан бири Минтимер Шаймиев куни кеча журналистларга берган интервьюсида мамлакат раҳбари билан учрашганлиги ва унда Борис Ельцин бу жараёнга нисбатан кўнгилдагидек муносабат билдирганини алоҳида таъкидлаб ўтган эди. Лекин кутилмаганда воқеалар яна бутунлай бошқача тус олиб кетди.

Умуман олганда, сўнгги пайтларда Россияда кечаётган сиёсий жараёнларни англаб улгуриб ҳам бўлмай қолди. Бирданига эълон қилинган юқоридаги сиёсий бирлашувни хазм қилиб улгурмасимиздан бу ёқда навбатдаги ҳукумат истеъфоси — мамлакат президенти Б.Ельцин бош вазир лавозимидаги Сергей Степашинни ўз вазифасидан озод қилиб, ўрнига Владимир Путинни тайинлаганлигини эълон қилди.

Буниси энди асло кутилмаган ҳол бўлди. "Отечество — Вся Россия" атрофида баҳс юритаётганлар энди навбатдаги истеъфони шарҳлашга тушиб кетишди ва сабабларни ҳар ким турлича талқин қилаяпти. Кимдир Степашин ҳукумат таркибидаги ягона Россияга содиқ одам ва бугун унинг ўрнини боса оладиган ҳеч ким йўқ, деса, кимдир бу истеъфо ҳақидаги қарор "Отечество — Вся Россия" ташкил қилингандаёқ қабул қилинган эди, деган фикрда. Яна кимлардир Степашин, Примаков, Черномирдин, Кириенко — уларнинг ҳеч бири ҳукумат бошига келиб фойдали бир иш қилгани йўқ, деган даъвони билдиришди. Лекин ҳар нима бўлганда ҳам, бу истеъфо кейинги ўн саккиз ой ичидаги тўртинчи истеъфо эканлиги ва шу билан бир йил ичида тўртинчи марта бош вазир лавозими ўзгартирилганлиги бор гап.

Хуллас, шусиз ҳам мураккаб бўлиб турган сиёсий вазият янада кескинлашди. Ҳар ҳолда бундай ҳолатнинг юзага келиши сайловолди жараёнлари давомида табиий ҳол ва бу баҳс-мунозараларнинг чеки-чегараси сайловларга қадар давом этиши ҳам аниқ. Шундай экан, бу ёғини вақтнинг ўзи кўрсатади.

"Труд" газетасидан
Б.ИСОҚОВА таржимаси

НОСИЁСИЙ ИҚЛИМ

ҚИСМАТ

4 йиллик мурда

Ўтган йили Германиянинг Бранденбург шаҳарчасида 4 йил аввал телевизор томоша қилиб ўтирган жойида стулдаёқ жон бериб қўя қолган бир кишининг жасади топилган эди. Қизиғи шундаки, шахси аниқлай олинмаган бу кишининг 4 йил давомида йўқолиб қолганлигини ҳеч ким пайқамаган. 51 ёшида вафот этганлигигина маълум бўлган мазкур шахснинг ҳеч бир қариндоши бўлмаган. Бўш бинонинг қазноқ вазифасини ўтовчи энг юқори қаватида ўзига уй қуриб олган бечоранинг қўшниси ҳам йўқ эди.

Бинони эгаси сотмоқчи бўлади ва келган харидорлардан бирига уни кўрсата бошлайди. Бир пайт, олдиларидан... чириб кетган мурдани кўришади...

БЕФАРҚЛИК

20 аскар заҳарланди

Россиянинг Узоқ Шарқ ҳарбий округида аскарларнинг оммавий захарланиши юз берди. Машқ полигонида Хабаровск гарнизонининг мотоўқчи батальони аскарларидан 20 таси овқатдан захарланган. Улардан иккитаси — москвалик В.Кудрявчев ва хабаровсклик П.Шеппер оламдан ўтган. Қолган 18 аскар омон қолди. Оддий аскар Е.Макаровнинг юраги икки марта тўхтаб қолганига қарамай, докторлар уни ҳам сақлаб қолишди.

Аскарлар тумбочкалардан бирининг тортмасидан сарғиш рангли кукун солинган пакет топиб олишади. Унинг мазаси лимон кислотасининг мазасини эслатарди. Шунинг учун аскарлар кукундан аввал бўтқага, кейин эса чойга ҳам қўшиб ичишган...

Аниқланишича, бу кукун автомашиналарнинг иситиш тизими ва радиаторларини ювишда ишлатиладиган натрий нитрит экан. У ўта захарли бўлиб, тирик организмга кирганида, қон орқали кислород етиб боришини тўхтатиб қўяди ва вужуд ҳавосизликдан ўлади.

БИЛИМ-ОДАМ

Генлар 100 минг хил хусусиятни ўтказади

Генлар воситаси орқали ота-онадан болага 100 минг хил хусусият ўтар экан. Боладан эса, бу хусусиятлар унинг фарзандларига ўтади.

Ўтказилган генетик изланишларга қараганда, кимёвий моддалар, рентген нурлари, атроф-муҳитдаги кимёвий чиқиндилар, айрим тиббий дорилар, алкоголь, наркотик ва тамаки маҳсулотлари инсон генларида салбий таъсирни юзага келтириб, бу таъсир ҳомилага ўтади. Ота-онадан "юққан" бу моддалар фарзандларида юрак, мия, кўз, буйрак каби аъзоларда турли физиологик хасталикларнинг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда.

Бошқа томондан, мутахассисларнинг айтишича, жарроҳлик йўли билан дунёга келган чақалоқларда ҳам айрим касалликлар юзага келиши мумкин. Шунингдек, ҳомиладор аёлларнинг овқатланишда маълум меъёрларга амал қилишларини, спиртли ва тамаки маҳсулотларини истеъмол қилишдан тийилишларини, айниқса, врач маслаҳатисиз ҳар хил дориларни ичавермасликларини уқдиришмоқда.

Баъзи маълумотларга қараганда, генлар воситаси орқали юзага келадиган қусурлар ва юқоридаги 10 минг хил хусусият устида америкалик олимлар 3 млн. долларлик лойиҳани амалга оширишган.

СОҒЛИҚ

"Сотка"да камроқ гаплашинг

Британиянинг "Дейли телеграф" газетасининг ёзишича, америка ва швед олимлари уяли алоқа телефонларидан фойдаланиш ва мияда шиш пайдо бўлиши хасталигининг келиб чиқишини бир-бирига боғлашмоқда.

Саратон касалликлари бўйича швед мутахассиси Ленарт Харделл уяли телефонлардан фойдаланишни имкон қадар энг оз кўрсаткичга тушириш керак, деган фикрда. Унинг айтишича, ҳозирнинг ўзидаёқ олган натижалари бу хусусда хулосалар чиқариш учун етарли: мобил телефонларидан фойдаланиш юқоридаги каби касалликларнинг келиб чиқиш эҳтимолини 2,5 бараварга орттирар экан. Айниқса, ёш болалардан бундай телефонларни узоқ тутиш даркор.

Америкадаги тадқиқот марказининг раҳбари, доктор Жорж Карло ҳам шу каби хулосага келди. У ҳам уяли телефонда иложи борича камроқ гаплашишни, гаплашганда ҳам уни қулоққа сиқиб ушламасликни тавсия этмоқда.

Ҳа, айтгандай, яқинда Россияда ана шу касалликдан йирик фирмалардан бирининг менежери вафот этган. Айтишларича, у уяли телефондан ҳеч ажралмас, унда соатлаб гаплашар экан. Шундан бери ўша фирма ходимлари "сотка"да қулоқчин (наушник) билан гаплашишни афзал билишмоқда.

ХАВОТИР

Касаллик болалар ўртасида кўпаймоқда

Маълумотларга қараганда, сўнгги олти йил ичида Карелияда (Россия) захм билан касалланиш 150 бараварга кўпайган. Энг ачинарлиси эса, бу касаллик ўсмирлар ва болалар орасида тарқалмоқда.

Яқинда Лоус туманидаги бир мактаб-интернатда захм билан касалланган бир неча ўсмир аниқланган. Улар тиббий муолажа олиб, тузалиб кетишди. Аммо бу каби воқеаларнинг бундан кейин такрорланмаслигига эса ҳеч ким кафиллик беролмайди.

Хориж матбуоти асосида тайёрланди

Мусулмонлик аста-аста

Қурт карамни қанчалик кемирмасин, барибир ўзи олдинроқ ўлади.

* * *

Олма пишса — ўзи тўкилади, хом узсанг — ҳам олмани, ҳам дарахтни нобуд қиласан, ҳам тишингнинг қамаштирганинг қолади.

* * *

Ҳеч қандай натижа бермайдиган баҳс-мунозарадан қочишнинг энг осон йўли, индамай қулоқ солиш.

* * *

Соф ва беғубор шодлик бўлмагани сингари, қайғунинг ҳам соф ва беғубори бўлмайди.

* * *

Мусулмонлик аста-аста, кофир бўлиш бирпасда.

Ш.ЛАТИПОВ тўплади.

ЭРКАКЛАР ЎЛИМИ КЎПАЙМОҚДА

Сўнгги пайтларда дунё миқёсида ўлим суратининг ошиб бораётгани ва айниқса бу ҳолат эркаклар орасида кўпроқ учраётгани кузатилмоқда. ОАВдан олинган маълумотларга кўра, сўнгги йилларда Россия, Белорусия, Украина, Қозоғистондаги эркакларнинг аксарияти ўрта ёшида вафот этаяпти. Мисол учун, ўртаҳол россиялик эркакларнинг кўпи аксарият ҳолларда 58 ёшда ҳаётдан кўз юмаётган экан. Агар солиштириладиган бўлса, бу хитойлик эркаклардан роппа-роса ўн йил кам дегани. Бундан ташқари, мазкур ўлим ҳолатлари асосан турли касалликлар, депрессиялар, алкоголизм каби сабаблар билан содир бўлмоқда. Муҳими, бундай ўлим топганларнинг аксарияти ишсиз, ўта қашшоқлашган ёки жиноят кўчасига кирган, ёки ўз жонига қасд қилган эркаклар бўлиб чиқмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти маълумотларига кўра, ўлим суратининг ўсиши жумладан, Украина ва Латвия республикаларида ҳам анча кескинлашган. Бу борада Болгария, Руминия, Эстония, Литва ва Белорусия ҳам бошқалардан "қолишмаётган" экан.

Муаммонинг яна бир жиҳати шундан иборатки, айни пайтда аҳоли ўртасида эркаклар сонининг кескин камайиб бораётганлиги ҳам кузатилмоқда. БМТ мутахассисларининг тахминларига кўра, эндиликда юқорида тилган олинган давлатларни яна бир катта демографик инқироз кутмоқда. Ва, унинг муҳим сабаблардан бири, мазкур ҳудудларда никоҳ шартномаларининг борган сари камайиб бораётганлиги ва уларнинг аксариятида фарзанд туғилмаётганлигидир. Табиийки, бу муаммоли ҳолатларнинг юзага келиши давлатлардаги собиқ иттифоқ тизимининг янги тизим билан алмашаётган мураккаб ўтиш жараёни билан боғлиқ, дея таъкидлашмоқда БМТ мутахассислари.

Азаматжон **МАҲМУДОВ** тайёрлади.

ТАРИХ

ОШОБАЛИК АНОРЖОН ДОДҲО

Оллоҳ аслида аёлни уруш, жанг қилиш учун яратмаган. Шусиз ҳам унинг юмушлари кўп: бола боқиш, фарзанд тарбияси, уй-рўзғордаги тинимсиз ғимир-ғимирлар...

Лекин юрт бошига ташвиш келганда, ёвнинг сон-саноқсиз, тиш-тирноғигача қуролланган лашкари аёл яшаётган ватан ҳимоячиларидан устунлик қилаётган маҳалда у ўзининг заифалигини унутади-да, уруш майдонига отилиб чиқади, эркаклар билан баб-баравар жанг қилади: қилич сермайди, ўқ узади. Баъзан ёв юрагига эркакларга қараганда кўпроқ ваҳима солади...

1992 йилда "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" ҳафталигида Ортиқбой Абдуллаевнинг "Ошоба фожиаси" сарлавҳали ажойиб бир мақоласи босилганди. Унда қўшни Тожикистоннинг Ошоба қишлоғи аҳлининг ўтган аср етмишинчи-саксонинчи йилларида рус босқинчиларига қарши олиб борган мардонавор курашлари ҳақида архив ҳужжатлари асосида ҳикоя қилинганди. Мақолада шундай жумлалар бор эди: "Шафқатсиз қирғин бошланди. Ошобаликларнинг биронтаси ҳам таслим бўлишни хоҳламасди, ҳамма қўлида қурол билан ҳалок бўлди. Ҳатто хотинлар ҳам қўлига пичоқ олиб аскарларга ташланар ёки томдан туриб тош билан урар эдилар..."

Ана шу мард аёллардан бири Аноржон додҳо эди. Аслида, ўрислар Ошобага биринчи бор 1878 йилда келишган. Ўшанда Тошкент томондан Фарғонага кетаётган ўрис полки Ошоба қири ортидаги Дамариқ боғида тунаб қолади. Худди шу маҳаллари асли ошобалик бўлган қўрбоши (уни ҳозиргача ошобалик қариялар қўрбоши бобо, дея ҳурмат билан тилга олишади) Туркистон тарафдан қочиб келиб, қадрдон қишлоғи атрофларида яшириниб юрарди. Ошобаликлар унга ўрислар келганлиги ҳақида хабар беришади. Эрта саҳарда қир ортида кутилмаган ўқ овози эшитилади. От чоптириб, ўқ узиб келаётган қирқта жанговар аёлни кўрган ўрис аскарларининг эсхонаси чиқиб кетади. Босқинчиларни иккинчи тарафдан қўрбоши йигитлари қуршаб олишади. Ўша қирқ аёлга Аноржон додҳо бошчилик қиларди. Орада икки кун қаттиқ жанг бўлади. 230 дан ортиқ ўрис аскари ва зобити ҳалок бўлади. Фақат икки киши қочиб қутулади.

Ўшандай қирғинбаротни бошқара олган Аноржон додҳо қишлоқнинг Байтўлди маҳалласида туғилиб-ўсган, ҳар қандай йигитни бир урса йиқитадиган, моҳир мерган аёл бўлган. У ҳақда кекса ошобаликлар, ҳаттоки, гўшти титилиб, нобуд бўлмасин дея какликни нақ бошидан мўлжаллаб отарди, дея эслашади. Аноржон додҳо қишлоқ қизлари орасидан қирқта сарасини танлаб олиб, гуруҳ тузган ва уларни отишга, жанг қилишга ўргатган. Атрофдаги ҳамма қўрбошилар унинг ҳар тарафлама мукаммал тайёрланган қўшини билан доимо ҳисоблашишган. Ҳар қандай босқинчиларнинг ҳужумларида, албатта, унинг қўшини асосий кучлардан бири ҳисобланган. Аслини олганда, атрофдаги кўпгина қишлоқлар душманга ҳеч бир қаршиликсиз таслим бўлишганда ошобаликлар курашни ҳеч ҳам тўхтатмаганлар. Босқинчилар Ошоба тепасидаги хушманзара макон - Чинордан юқорига ўта олмаганлар.

Юқоридаги илк босқин вақтида Аноржон додҳо 40 ёшда бўлган. Ўшанда омон қолган икки киши қочиб, Фарғонага боришади. Ўн кундан кейин Фарғонадан 800 га яқин аскар йўлга чиқади. Ошоба қишлоғида жуда қаттиқ жанг бўлади. Ўрис зобитларидан бири ўз мақоласида шу жангни қуйидагича ёзган экан: "Ҳар бир ҳовлини жанг билан ишғол қилишга тўғри келди, ҳар бир бурчакда пистирмага йўлиқиш мумкин эди. Ниҳоят, қишлоқ эгалланди, дуч келган тирик жон найзадан ўтказилди. Поручик Журавлев етакчилигидаги 2-ротага қарашли взвод тепаликка кўтарилишга муваффақ бўлди ва шу ердан туриб, отлиқ шайкага қарата дўлдек ўқ ёғдирди. Шайка жон сақлаб қолиш умидида бизнинг ўқларимиз остида довонга ўзини урди ва тезда кўздан ғойиб бўлди. Майдонда ўнларча ўликлар қолиб кетди." /О.Абдуллаевнинг "Ошоба фожиаси" мақоласидан. Муаллиф).

Гарчи ўрис зобити мақолада ошобаликларнинг қаттиқ қаршилиги ҳақида ҳақиқатга яқинроқ ёзса-да, барибир тўла ҳақиқатни баён этишдан чўчийди. Аслида жанг бир ҳафта давом этади. Икки томондан ҳам қурбон кўп бўлади. Лекин қишлоқ аҳли асло таслим бўлмайди. Охири, Ошобага генерал Скобелевнинг ўзи келади. У икки орада сулҳ тузилиши ҳақида сўзлайди. Чинорда мол сўйилади. Татар тилмоч Скобелев гапларини ўзбекчага ўгириб туради. Генерал, жумладан, шундай дейди: "Оқпошшо кўп одил, халқпарвар одам. У сизларнинг гуноҳларингизни кечди. Сизни умрбод ўлпондан озод қиламиз... Сизлар мард одам экансизлар!"

Скобелевнинг айрим сўзлари балки шунчаки ўзаро келишиш мақсадида айтилгандир. Лекин у "Сизлар мард одам экансизлар" деганида тоғ қишлоғи аҳолисининг жасурлигига қойил қолганини яшира олмайди. Икки ўртада битим тузилиб, жанг тўхтатилади. Ошобаликлар ўн йилгача оқпошшога ўлпон тўлашмайди. Қишлоқнинг маълум бир ерига устун /уни ерли халқ олатаёқ деб атаган/ ўрнатилади. Шу устун чегара саналиб - унинг пасти оқпошшо тасарруфига ўтади, юқориси эса, мустақил деб эълон қилинади. Ҳаҳа, МУСТАҚИЛ!

Ўша даврларда кичик бир қишлоқнинг Русияга тобеликни истамай, золимларга бўйин эгмай, мустақил бўлиши ҳозир айрим кишиларга ериш туюлади. Бу бўлган, тарихий воқеа. Бу - улкан империя томонидан кичик, лекин мард қишлоқ аҳлининг ТАН ОЛИНИШИ ЭДИ!

Ҳозир ошобаликлар Хўжанд вилоятининг Адрасмон, Табошар, Чоруқдаррон каби шаҳарчаларида, қўшни Ўзбекистонда Ангрен тарафларда яшашади. Ошобаликларнинг яна бир ғалати одатлари бор: улар қаерда яшашмасин, вақт топиб ота юртларида элга ош беришади. Бу — туғилиб ўсган, ота-боболари яшаган юрт тузини унутмаслик ҳурмати. Яна... ошобалик дунёдан ўтса, унинг майити ўша машҳур Чинор тепароғидаги қабристонга кўмилади. Марҳум хоҳ яқинда, хоҳ олисда қазо қилмасин, айнан шу катта қабристонга олиб келиб, дафн этилади...

Ўринбой УСМОН
Хўжанд

Японияннинг "Кадзима" қурилиш бирлашмаси 200 қаватли осмонўпар бино қуриш тўғрисида янги режа тузди. Унга кўра, бино тўрт қатламдан иборат бўлиб, 67,6 квадрат метр жойни эгаллайди. Унда меҳмонхона, компания идоралари, уй-жой комплекслари ўрин олади. Ер остида жойлашган етти қаватида эса автомобиллар ва керакли жиҳозлар сақланади.

Ҳисоб-китобларга кўра, бино қурилишига 1 триллион иен сарфланади. Лойиҳачиларнинг фикрича, баландлиги 800 метр бўлган ушбу бинони 7 йил мобайнида тиклаш кўзда тутилган.

Ўзингни англаб ет! ҲУРРИЯТ Мустақил газета
11 - 17 август
32 (134)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ

Босиш вақти — 21.00
Топширилди —19.15
Буюртма — Г 0667

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

БУГУН ҚУЁШ ТУТИЛСА...

"11 августда қуёш тутилар эмиш" дея шов-шув кўтариб юришган эди, мана, шу кунга ҳам етиб келдик

АЖОЙИБОТ

Ваҳоланки, мутахассис олимлар, бундай ҳодисанинг ҳеч бир ташвишли жойи йўқ, дея матбуотда чиқишлар қилишди. Айрим одамлар негадир илмий хулоса ва тарихий далиллардан кўра асоссиз миш-мишларга ишонадилар.

Хўш, мусулмон киши бундай ҳолатда ўзини қандай тутмоғи лозим?

Онгли, идрокли инсон бундай пайтда ҳар хил миш-мишларга ишониб кетавермайди, билмаган нарсаси хусусида олдиндан бир нарсаларни тўқиб-бичмайди, айниқса, жоҳилият давридагидек бу нарса юлдузларнинг ерга таъсири туфайли бўлди, деб айтмайди. Шу билан бирга ўзини алоқасиз ҳисоблаб бепарво бўлиб ҳам қолмайди. Мусулмон одам ҳамма масалаларга аввало Исломдан жавоб излайди. Агар биз ҳам Қуръон ва ҳадисларга мурожаат қилсак, ўзимиз учун керакли маълумотлар ва хулосалар топа оламиз.

Муғира ибн Шуъба Разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: Расулуллоҳнинг ўғиллари Иброҳим вафот этган куни Қуёш тутилди. Шунда одамлар: "Иброҳим вафот этгани учун Қуёш тутилди", - дейишди. Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам: "Қуёш билан Ой бирор кишининг вафот этгани ёки туғилгани учун тутилмайди, қачонки уларнинг тутилганини кўрсангиз, намоз ўқиб ва дуо айтиб, Аллоҳга сиғинингиз!" - деб айтдилар. Абу Мусо ривоят қилган ҳадисда айтилади: "Қуёш тутилди. Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам, "қиёмат бўлиб қолдими?" деб қўрқиб ўринларидан турдилар-да, масжидга чиқиб намоз ўқидилар".

Коинот фанларидан маълумки, Қуёш ва Ой тутилиши осмон жисмларининг ҳаракати ва бир-бирига нисбатан жойлашишига боғлиқ. Агар Ой Ер билан Қуёш ўртасига тушиб қолса, Қуёш нури Ердан тўсилиб қолади ва натижада бир неча дақиқа давомида Ерга қоронғилик чўкади. Бу зулмат Қуёш нурининг сўниб қолиши туфайли эмас, балки Ой соясининг Ер юзасига тушгани оқибатидир. Агар аксинча Ер Ой билан Қуёш ўртасида туриб қолса, бунда Ер Ойни Қуёшдан тўсиб қўяди ва бир неча дақиқа давомида Ой осмонда "йўқолиб" қолади. Астроном олимлар, "бунинг ҳеч қўрқадиган, ваҳимага тушадиган жойи йўқ, бу табиий офат ҳам эмас, балки у бир жисмнинг сояси иккинчи жисмга тушишидан иборат бўлган оддий ҳодиса", дейдилар. Пайғамбаримизнинг бунчалик қўрқувга тушишлари, ташвишда қолишлари ҳамда мусулмонларни намозга даъват этишларининг боиси шуки, Қуёш тутилиши қиёматни эслатади. Аллоҳ таоло қиёматни тасвирлаб айтадики: "Қачонки (кўрган) кўз қамашиб, (осмондан) Ой ҳам тутилса", бошқа бир оятда эса "Қачонки Қуёш ўраб нурсизлантириб қўйилса", дейилади.

Қуёш тутилиши оддий воқеа деб аталса-да, узоқ йиллардан бир содир бўлганлиги учун нодир воқеадир. Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам бундан-да оддийроқ саналадиган ҳодисалардан ҳам қаттиқ ташвишга тушардилар. Жумладан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам шамол қаттиқроқ эса бошласа, бир зумда ҳолатлари ўзгариб: "Бу Одам қавмига келган шамол бўлмасин" деган қўрқув билан бир уйга - бир ташқарига кириб чиқавердилар. Қачонки шамол тинчиса ёки ёмғир қуйиб берса, ана шундагина хотиржам бўлардилар.

Қуёш ва Ой тутилиши, зилзила, шамол — буларнинг барчаси, Аллоҳ таолонинг қудратига далолат қилувчи, инсонларни ўз ожизликларини тан олиб фикр юритишга чорловчи мўъжизалардандир. Ана шу шамолни эстирганда, Ерни зилзилага солиб титратган Аллоҳ хоҳласа, у билан бир зумда инсонларнинг уй-жойларини вайрон қилиб юборишга, ўзларини ер юзидан супуриб ташлашга қодир зот. Агар у шуни ирода қилганида ҳам, ҳеч бир кимса ўзини ҳам, ўзгани ҳам асраб қололмасди, қиёматда асраб қололмагани каби. Худди шунга ўхшаш, неча миллион йиллардан буён тўхтовсиз ишлаб нур сочиб турган Қуёш нурини бир зумга тўсиб қўйган Аллоҳ инсониятни бутунлай ўчириб, совитиб қўйишга-да қодир зот. Қачон у вақти келиб шу ишни ирода қилганида инсониятни сақлаб қолиш учун уни тўхтатишга ёки кечиктиришга, ҳеч бўлмаса, ўз жонини асраб қолишга қодир бўлолмайди. У кунда ёлғиз унинг ўзи ҳукм қилади ва ёлғиз унинг ҳукми божа келтирилади. Ҳеч бир кимса унинг изнисиз сўзлашга, ўзини ва бошқани ҳимоя қилиш учун бирор оғиз гап айтишга журъат қилолмайди.

Кун тутилиши "Қуёш ўраб нурсизлантириб қўйиладиган, тоғлар ҳам (ўз жойларидан) жилдириладиган, Осмон ернинг устидан сидириб олинадиган, дўзах ловуллатиб ёқиладиган, кўрган даҳшатларидан кўзлар қамашиб кетадиган, айрим юзларни қорайтириб юборадиган" "Улуғ кун" - қиёматни эсга солади. Шояд бу эслатма туфайли инсонлар эсларини йиғиб олса, Буюк яратувчи Аллоҳнинг қудратига тан бериб бош эгса-ю, гуноҳкорлар гуноҳдан тийилса, зарра-дек амаллар ҳам тарозига тортиладиган, яхши ва ёмон амалларнинг натижалари эгаларига тақдим этиладиган қиёмат кунидан қўрқиб унга ҳозирлик кўрса.

Кун тутилишининг яна бир ибратланарли жиҳати шуки, ундаги зулмат гуноҳкорни ҳам, бегуноҳни ҳам бирдек ўраб олади. Фаҳмли ва зийрак инсон ундаги ишорани пайқаб оладики, у ҳам бўлса Аллоҳнинг балоси гоҳида оммавий бўлиб келади. Яхши-ю ёмонни ажратмай, каттаю кичикни фарқламай ҳаммани ўз домига тортиб кетади. Бундан ҳам шиддатлиси қиёмат даҳшатлари инсонларнинг энг яхшилари бўлган солиҳ-у тақводорларни ҳам ўраб олиб, маст ё мажнун қилар даражада зир-зир титратиб юборади. Бегуноҳнинг ҳоли шу бўлса, гуноҳкорнинг ҳоли не кечаркин? Бу ўйлар қалбларга қўрқув солади. Ақлли инсон ундан ўзига хулоса ола билади.

Шарофиддин ЛАТИПОВ,
Имом Бухорий номидаги Маъҳад битирувчиси

Бугун сайёрамиз аҳолиси коинотнинг ғаройиб мўъжизаси - Қуёшнинг тўла тутилиши ҳодисасини кузатади. Бу ҳодиса Ойнинг ўз орбитаси бўйлаб ҳаракатланиши давомида Ер ва Қуёш оралиғидан ўтаётиб, Қуёшнинг юзини тўсиб қўйиши натижасида юз беради.

Астрономларнинг эътирофича, Қуёш тутилиши бошланишида Қуёш гардишининг ўнг томонида кемтик пайдо бўлиб, у борган сари катталашиб боради. Тахминан бир соатлардан кейин Қуёш юзаси бутунлай ёпилади. Унинг ўрнида Қуёш тожи билан ўралган қора доира қолади. Бир неча дақиқадан кейин қора гардишнинг ўнг томонида яна Қуёш нурлари кўрина бошлайди. Тахминан бир соатлар ўтгач, Қуёш тутилиши ҳодисаси ниҳоясига етади.

Астрономик ҳисоб-китобларга кўра, Қуёш тутилиши дунё вақти билан эрталаб соат 9 дан 30 дақиқа ўтганда Атлантика океанидан, АҚШ ва Канада қирғоқларидан бошланади. Тўла тутилиш бошланишида Ой соясининг кенглиги 72 километргача бўлади. 40 дақиқа давомида соя Атлантика океанини босиб ўтади ва Буюк Британиянинг бир чеккасидан ўтиб, Франция ҳудудига тушади. Бу мамлакатнинг шимолий қисмида соя кенглиги 110 километргача етади. Унинг максимал фаза давомийлиги 2 дақиқаю 15 сонияни ташкил этади. Шундан сўнг Қуёш тутилиши Бельгия, Люксембург давлатларида, кейин Германияда кузатилади.

Ер юзасида секундига 400 метрдан ортиқ тезликда ҳаракатланаётган соя Австрия, Венгрия, Югославия ва Руминия давлатлари сарҳадларидан ҳам ўтади. Бунда тутилишнинг юқори даражаси Руминия пойтахти Бухарест яқинида кузатилади ва унинг давомийлиги 2 дақиқаю 27 сониягача боради. Бу пайтда соя Болгариядан, Қора денгиз ўртасидан ўтиб, Туркия, Сурия ва Ироққа тушади. Эроннинг марказий вилоятлари орқали Покистонга ва Ҳиндистоннинг марказий қисмига ўтади. Уч соатдан кўпроқ давом этадиган бу самовий мўъжиза Бенгалия қўлтиғидан чиқишда якунланади.

Ернинг Қуёш атрофида ҳамда Ойнинг Ер атрофида айланиши табиий ҳодиса бўлганидек, Ойнинг Қуёш нурини тўсиб Ерга соя солиши ҳам табиий ҳодисадир.

Зокиржон АЛИБЕКОВ

Шаҳарлар	Тутилишнинг бошланиши	Тутилишнинг тугаш вақти	Энг катта фаза вақти	Энг катта фаза миқдори
Андижон	16.01	18.00	17.03	0.637
Бухоро	15.53	18.03	17.01	0.726
Гулистон	15.58	18.01	17.02	0.672
Жиззах	15.57	18.02	17.03	0.688
Навоий	15.55	18.03	17.02	0.710
Наманган	16.00	18.00	17.03	0.638
Нукус	15.43	17.57	16.53	0.723
Самарқанд	15.57	18.03	17.03	0.704
Термиз	16.00	18.08	17.07	0.747
Тошкент	15.57	18.00	17.01	0.653
Урганч	15.46	17.59	16.56	0.729
Фарғона	16.01	18.01	17.04	0.649
Қарши	15.56	18.05	17.04	0.730

ҲУҚУҚ

"ҚОНУН ТАНТАНА ҚИЛДИ..."МИ?

ёки уч йил суд ва прокуратура ўртасида баҳслашиб, сўнгги ҳукм ўқилгандан кейин ҳам катта ?(сўроқ) аломати ўз кучида қолган бир жиноят иши тўғрисида хусусий мулоҳазалар

Журналистнинг иш дафтарига тушган барча факт ва воқеалар ҳам газетхон мулкига айланавермайди: яъни газетада чоп этилавермайди. Турли сабабларга кўра дафтарда қолиб кетаверади.

Ушбу воқеа — суд иши тўғрисидаги маълумотлар ҳам менинг дафтаримда қолиб кетиши мумкин эди, агар "Правда Востока" газетасининг шу йил 24 июнь сонидаги "Спустя три года. Истина установлена, закон восторжествовал" сарлавҳали мақолага кўзим тушмаганида. Мен мазкур жиноят иши бўйича Тошкент шаҳар Миробод тумани судида бўлиб ўтган сўнгги суд мажлисида қатнашган эдим. Қора курсида ўтирган, қотилликда айбланаётган уч йигитдан бири суд мажлисининг боришига норозилик тариқасида, яъни нишаб қонунсизлик томонга оғаётганига исён кўтариб, аввал олдида ўтирган Голевнинг қулоғини важоҳат билан тишлаб олди, сўнг ўзининг бўйин томирини қандайдир тиғ билан кесиб юбориб, қафасда ўтирганча қонга беланганини кўрган эдим. Шу сабабли уч йилдан бери уч маротаба судда терговга қайтиб, тўртинчи марта суд бўлаётган бу ишнинг мураккаблигими - уни ёзишга, ёритишга рағбатимни сўндирди. Ёзмадим. Энди ўзимни "титкилаб" билсам, ёзмаганимга сабаб - ишнинг натижаси "Қонун тантана қилди!" дея жар солишга изн бермаслиги, бундай дейилса виждон бир қадар азият чекиши экан. "Қонун тантана қилди" деган сарлавҳани ўқигач, қўлимга қалам олдим.

... 1996 йил 3 февраль куни кеч соат 17 ларда Павел Голев, Эрежеп Кемелев, Александр Старков, Евгений Могилевский 4-Қўйлиқ мавзесидаги 44-уйнинг ёнида тортишиб қолишади. Голев билан Кемелев Могилевскийдан илгари олган гиёҳванд моддаси учун қарзини беришни талаб қиладилар, жанжал сўкинишга ўтади, сўнг Могилевскийнинг чап кўкрагига пичоқ санчилади. Голев билан Старков кўчадан йўловчи машина тўхтатиб, уни шифохонага олиб боришганида, Могилевский шифохонага етиб бормасдан йўлда ўлади.

Воқеа шу. Уч йил чўзилган баҳс, адолат, қонун - пичоқни ким санчгани устида.

А.Старков дастлабки кўргазмасида Могилевский шахсий эҳтиётсизлиги оқибатида пичоқ билан ўзини-ўзи жароҳатлаганлигини кўрсатган. Озгина вақт ўтгач, бу ҳолатда ўзининг ҳам жиноий жавобгарликка тортилиши мумкинлигини англаб қолган чоғи: "Пичоқни ким урганлигини эслай олмайман, чунки мен ўша куни маст эдим. Биз Могилевский билан Голевнинг уйига келдик, Могилевский Голевдан қарзга гиёҳванд модда беришни илтимос қилди, шунда Голев, сен аввал қарзга олган гиёҳванд моддаларнинг пулини тўлаб қўй, деб Могилевский билан тортишиб қолди. Ярим соатлардан сўнг Голевнинг поччаси Кемелев биз турган жойга етиб келди. Биз 44-уйнинг олди томонида гаплашиб турдик, Голев билан Кемелев Могилевскийга қарзини тўламаётганлигидан норози бўлиб, уни ҳақоратлай бошладилар, менинг оч қорнимга ичганароғимдан кўнглим айний бошлади ва шу сабабли мен бир неча маротаба 44-уйнинг ён томонига ўтиб қайт қилиб келдим..." дейишга ўтади.

Миробод туман прокуратурасининг терговчиси А.Ҳамидов, айтиш лозимки, анча профессионал маҳорат билан ишни тергов қилди. Дастлабки тергов хулосаси бўйича Голев ва Кемелев қотилликда, Старков эса ўта оғир жиноятни олдиндан ваъда бермасдан яширишда айбланган.

Тошкент шаҳар судида бўлиб ўтган учта суд мажлисида жиноят иши қўшимча терговга қайтарилаверган. Қўшимча тергов бўлмаган, чунки Тошкент шаҳар прокурорининг протестларига асосан Ўзбекистон Республикаси Олий суди ишни қўшимча терговга қайтариш тўғрисидаги ажримларни асоссиз, ишдаги далилларни қонуний қарорга келиш учун етарли деб топиб, икки маротаба суд ажримларини бекор қилиб, ишни қайтадан кўриб чиқиш учун шаҳар судига қайтарган. Лекин шуниси ажабланарлики, Тошкент шаҳар суди жиноят ишини учинчи маротаба биринчи инстанцияда кўриб чиқиб, қўшимча терговга қайтариш тўғрисида яна ажрим чиқарганидан сўнг эса, Ўзбекистон Республикаси Олий суди ишни Тошкент шаҳар прокурорининг протести, айбланувчи А.Старков ва жабрланувчи Могилевскаяларнинг кассация тартибидаги шикоятларига асосан кассация тартибида кўриб чиқиш мобайнида ўзининг ушбу иш юзасидан бундан олдин икки маротаба чиқарган ажримларига зид хулосага келиб, Тошкент шаҳар судининг ажримини ўзгаришсиз қолдирган. Ваҳоланки, бўлиб ўтган уч суд мажлисида иш ҳолатларини ўзгартиришга қодир бўлган биронбир янги далил ёки ҳолатлар аниқланмаган.

Ниҳоят, Миробод туман судида 1999 йил январ ойида бошланиб апрел ойида тугаган суд мажлисида А.Старков қотил деб топилиб,10 йилга озодликдан маҳрум этилди; Голев ва Кемелевлар эса ўта оғир жиноятни яширишда айбланиб, ҳар бири 5 йилгача озодликдан маҳрум этилди, Амнистия қўлланиб, 3 йил ҳибсда ўтирганлари ҳисобига суд залидан озод этилдилар.

Келинг, энди, уч йил мобайнидаги тергов, суд, прокуратура ҳужжатларига асосланиб, қотил кимлиги тўғрисида, А.Старков суд залида адолатсизликка исён кўринишига, ўз жонига қасд қилишга урингани асослими-асоссиз экани тўғрисида баҳоликудрат фикр юритайлик.

Тергов ҳужжатларида бир нечта гувоҳларнинг сўроқ баённомаси мавжуд. Жумладан, улардан энг аҳамиятлиси - И.Ҳамзаеванинг кўргазмаси. У 1996 йилнинг 3 февраль куни кечга яқин кўчада Голев, Старков, Кемелев ва Могилевскийлар турганини кўради ва айнан Кемелев Могилевский билан жанжаллашаётиб: "Сен расво қилдинг!" ("Ты запорол!"), деганини эшитади ва шу заҳоти дугонаси Сафронованинг хонадонига кириб, бу ерда ўтирган Сидоринанинг олдида кўчада ушбу йигитларнинг жанжаллашаётганини айтган. Буни қолган икки аёл ҳам гувоҳ сифатида кўргазмаларида тасдиқлаганлар. Бундан ташқари И.Ҳамзаева ўз кўргазмаларида Сафронованинг хонадонига кўтарилаётганида дугонаси Н.Чернякни учратганлигини, Н.Черняк Сафронованинг уйидан чиқиб кетаётган бўлганлигини кўрсатган.

Шунга асосан дастлабки тергов даврида Н.Черняк аниқланиб, гувоҳ сифатида сўроқ қилинган ва у қуйидагича кўргазма берган: ҳақиқатан ҳам дугонаси Сафронованинг уйига келиб, бир оз ўтириб, қайтиб кетаётганида, зинапояда И.Ҳамзаевани учратган, у билан бир оз гаплашиб, хайрлашиб, пастга тушиб, 44-уй томонга юрганида, шу уйнинг олдида турган П.Голев, Е.Могилевский ва яна бир унга нотаниш бўлган йигитни кўрган. Айнан ана шу нотаниш йигит қўлларини "пахса қилиб" ("жестикулируя") Могилевский билан нималардир тўғрисида қизишиб жанжаллашаётган бўлган. П.Голев таниши бўлганлиги сабабли, унга яқинлашиб, гапга солмоқчи бўлган, лекин у шошиб турганлигини айтиб, Голев билан хайрлашиб, уйига кетган.

Гувоҳ Н.Черняк дастлабки тергов даврида ўтказилган таниб олиш тергов ҳаракати вақтида бир-бирига ёши, миллати ва ташқи тузилишидан жуда ўхшаш уч шахснинг орасидан Э.Кемелевни таниб олиб, айнан у 3 февраль куни кечки вақт Қўйлиқ-4 мавзесидаги 44-уй олдида Е.Могилевский билан жанжаллашиб турганлигини кўрсатган ва ўз кўргазмаларини Э.Кемелев билан ўтказилган юзлаштириш вақтида тўлалигича тасдиқлаган.

Булардан-да муҳими - гувоҳ Беляеванинг кўргазмаси. У ўша пайтда неварасини етаклаб танишининг (Қўйлиқ-2 мавзесидаги 10-уйда жойлашган) хонадонидан кўчага чиқади ва шу мавзе уйлари орасидаги йўл бўйлаб ўз уйи томонга кетишаётганида, рўпарадан бири иккинчисини суяб олган икки йигит келаётганини, бири кўкрагини ушлаб олгани ва бармоқлари орасидан қон оқаётганини кўрган. Бу йигитлар ёнидан ўтиб кетаётганида, улардан бири "Нега менга пичоқ урдинг!" деганига иккинчиси сўкиниб "Ўлма, ўлсанг мен расво бўламан!", деганини эшитган.

Голев ва Старковларнинг терговдаги кўргазмаларида машина тутиб келиш учун катта йўлга аввал Старков югуриб кетгани, бу пайтда Могилевскийни Голев суяб йўл томонга бошлаб боргани, катта йўлга яқинлашганларида Голев Старковнинг маст ҳолатда бўлиб машина тўхтата олмаётганлигини кўриб, бақириб, уни ёнига чақирганлиги, Старков уларнинг олдига югуриб келганидан сўнг, Голев унга Могилевскийни топшириб, ўзи машина тўхтатгани югуриб кетганлиги ҳақида кўргазма беришган.

Иш биринчи инстанция судида кўрилганида, суд юқоридаги ва бошқа гувоҳларнинг кўргазмаларини асоссиз шубҳа остига олиб, бунинг устига терговда ва судда гувоҳлар берган кўргазмаларни ўз ажримида бузиб, қалбакилаштириб кўрсатиб, ишни қўшимча терговга қайтарган: Ҳусусан, Голевнинг терговда "Могилевскийни мен суяб бордим ва катта йўлга яқин, яъни тахминан 30 метрлар қолганида, мен Старковнинг маст ҳолатда бўлиб машина тўхтата олмаётганлигини кўриб, уни ёнимга чақириб, унга Могилевскийни топшириб, ўзим машина тўхтатгани кетдим" деган кўргазмаларини ўзгартириб, "галма-галдан суяб олиб бордик" деган кўргазмасига асосланиб, гувоҳ Беляевага рўпара келган жойда Могилевскийнинг ёнида Старков бўлган деган хулосага келади.

Беляева эшитган юқоридаги "Зачем ты меня ножом?", "Не умирай, мне хана будет!" деган мулоқот кимларга тегишлилиги, аниқроғи, "Не умирай...!"ни ким айтгани аниқланса, қотил кимлиги мутлақо ойдин бўлади. Биринчи инстанция суди қария аёл бўлмиш Беляеванинг бу жумла кимники эканлигини Голев ва Старковнинг овозларидан ажрата олмаганига, эслай олмаслигига асосланиб, унинг кўргазмасини ҳам шубҳа остига қўяди. Ҳолбуки, дастлабки терговда бунинг аниқ-таниқ, арифметик-математик ҳисоб-китоби тасдиқлаб қўйилган. Терговчи А.Ҳамидов профессионал маҳоратининг чакки эмаслиги айнан мана шу деталда - Беляеванинг сўроқ баённомасига бириктилган йўл-масофа схемасида ҳам намоён бўлган: Беляева Қўйлиқ-2 мавзесидаги таниши яшайдиган 10-уйдан чиқиб, икки йигитга рўпара келган жой Чиковани кўчасидан (такси ушланган кўча) 60 метр масофада жойлашган. У йигитларнинг ёнидан ўтгунча 30 метр масофа юрган. Демак, у йигитларни кўрган пайтда, йигитлар Чиковани кўчасидан 95 метрдан ортиқ масофада бораётган эдилар. Шундай экан, Голев 100 метрдан ортиқ масофадан туриб, Старковни чақириши ва Могилевскийни унга топшириб, ўзи такси ушлагани бориши мумкин эмасди. Бунинг устига, терговда Голевнинг кўргазмалари ҳодиса жойига чиқиб текширилганида, у йўлнинг айнан шу қисмида (Беляевага дуч келган жойда) ва бундан ўтгунга қадар Могилевскийни ўзи олиб борганлигини кўрсатиб, ушбу тергов ҳаракати юзасидан шартли белгилар киритиб тузилган схемага имзо чекиб, бу ҳолатни яна бир бор тасдиқлаган.

Яна, Голевнинг уйидан тинтув вақтида 1,1 грамм гиёҳвандлик моддаси топилган. Тергов ва суд жараёнларида сўроқ қилинган жабрланувчи Н.Могилевская ўғли Е.Могилевскийнинг охирги вақтларда гиёҳвандлик моддаларни сурункали истеъмол қилаётганлигини сезиб қолганлигини, ҳаттоки ўлимидан бир неча ой олдин уларнинг уйига айбланувчи П.Голев келиб, ўғли билан унинг хонасига кириб, бир оздан сўнг кўзлари олазарак бўлиб, кайф ҳолатида чиқиб келганларини, лекин оғизларидан спиртли ичимликнинг ҳиди келмаганлигини, шунда у ўғлининг П.Голев билан гиёҳвандлик воситаларини истеъмол қилиб чиққанларини сезиб қолганлигини кўрсатган. Ахир бу ҳолат ҳам Е.Могилевскийнинг айбланувчи П.Голев билан гиёҳвандлик воситалари орқали ўзаро боғлиқлигини ва шунга кўра Старков кўргазмаларининг ҳақиқатга яқинлигини тасдиқламайдими?

Азиз газетхон, эътиборингизга юқоридаги бу "тергов" журналистнинг ўзбошимчалик билан қилган суриштирувининг маҳсули эмаслигини етказиб қўймоқчиман. Уч йил мобайнида судма-суд, прокуратураларда варақланавериб, ийиғи чиқиб кетган, кўп томдан иборат қотилликка оид жиноят ишини бир журналист бир-икки кун ўрганиб, "остин-устин" қилиб юбориши инсофдан эмас, ақлга сиғмайди. Юқорида келтирилган далил-исботлар, важларнинг барчаси "дело"даги ҳужжатлардан, кўпроқ Ўзбекистон Республикаси прокуратураси раҳбариятининг Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раёсатига келтирилган протестидан олинди. Бу билан нега прокуратуранинг фикрига, даъво важларига Суднинг фикридан кўра кўпроқ ишониш керак, деган саволга ўрин бўлмаслиги учун, икки ўртада якка ҳакам - Мантиқ борлигини эслатиш кифоя. Мантиқ, бизнингча, ажримлар ва ҳукмлардан кўра кўпроқ Протест томонида.

Ишни қўшимча терговга қайтарган биринчи суд ажримида гувоҳларнинг мантиқли, асосли кўргазмалари, терговнинг асосли хулосалари қандайдир ишончсизроқ шубҳа остига олинадида, Старковнинг ўз кўргазмасини ўзгартиргани гўё асос қилиниб, иш қўшимча терговга қайтарилган. Старковнинг кўргазмасини ўзгартиришига сабаб бўлган мантиқли асослар эса эътиборга олинмаган ва қўшимча терговга Старковни қотилликда айблаш бўйича йўналиш берилган. Ваҳоланки, иш ҳужжатларини варақлар эканмиз, суд ҳужжатлари орасида бўлган бир қатор аризаларни ўқиб, Старковнинг важлари ҳақиқатан ҳам ўринли, асосли эканлигига яна бир бор ишончимиз комил бўлади. Бу аризалар гувоҳ И.Ҳамзаева, Н.Черняк, жабрланувчи Н.Могилевская (ҳалок бўлган Е.Могилевскийнинг онаси), жабрланувчининг қонуний вакили - адвокат А.Абрамян, А.Старковнинг ҳимоячиси адвокат А.Константиновларнинг аризалари. Бу аризаларда барча суд жараёнларида уларга, темир қафас ортида ўтирган бўлишларига қарамай Голев, Кемелев ва қариндошлари томонидан уларни, болаларини ўлдириш ва жисмоний тазйиқ ўтказиш билан қўрқитиш, турли ҳаёсиз сўзлар билан ҳақоратлаш ҳолатлари юз бераётганлигини, шу сабабли бу таҳдидлардан ҳимоя қилиб, бу шахсларга тегишли қонуний чоралар кўриш сўралган. Лекин суд бу ариза ва шикоятларнинг биронтасини кўриб чиқмаган ва ҳеч бир чора кўрмаган. Сабаб?... Бу саволга ким жавоб беради? Ахир Ўзбекистон Республикаси Жиноят Процессуал Кодексининг 18-моддаси талабларига асосан жиноят ишини юритиш учун масъулиятли барча давлат органлари ва мансабдор шахслар жиноят процессида қатнашаётган фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилишлари шарт-ку!

Бу жиноят ишининг ортида - саҳна орқасида эса... ёзиб ҳам, ҳатто айтиб ҳам бўлмайдиган қанчадан-қанча гаплар бор...

Уч йил шаҳар суди ва Олий судда сарсон-саргардон бўлиб ечимини топмаган бу мураккаб жиноят ишига сўнгги нуқта қўйилди гўё...

Менинг кўз олдимга эса Старковнинг суд залида ўзини-ўзи сўйиши манзараси келаверади...

А.НУРБОЕВ

ИҚТИСОДИЙ ЮКСАЛИШ РЕЖАСИ

Президентимиз Ислом Каримовнинг "Янги уй курмай туриб, эскисини бузманг", дея таъкидлаган сўзлари жуда кенг маънони ўзида мужассам этади. Бу сўзларни ишлаб чиқаришнинг ҳамма жабҳаларида қўллаш ўринлидир. Дарҳақиқат, ҳали янги маҳсулот тури ишлаб чиқармасдан ёки у маҳсулотни етарлича синовдан ўтказмай туриб, эскисидан воз кечиш иқтисодни салбий томонга буриб юбориши ҳеч гапмас. Шунингдек, технологияни янгилаш жараёни ҳам бундан мустасно эмас. Агар шу жиҳатдан олиб қарайдиган бўлсак, "Иргидромаш" заводи гарчи янги технология билан тўлиқ жиҳозланмаган бўлса-да, эскисидан самарали фойдаланиб келмоқда. Завод республикамиз қишлоқ хўжалигининг сув иншоотлари учун асосий маҳсулотларни ишлаб чиқаради. Шунинг билан бир қаторда экскаватор деталлари, сув насос эҳтиёт қисмларини ҳам тайёрлаб беради. Албатта, "Иргидромаш" мамлакатимизнинг гидроқурилиш йўналишидаги ягона заводи бўлганлиги учун ишлаб чиқарилаётган маҳсулотга талаб юқори. Бозор иқтисодиётининг ўзгача қонун-қоидалари бор. Унда ишлаб чиқарилаётган маҳсулот бир неча минтақаларни ўз ичига олиб, рақобатда олдинги ўринда туриши лозим. Бу, албатта, валюта келтиради. Валютанинг келиши эса иқтисоднинг ривожланишига ўзининг ижобий таъсирини кўрсатади. Шу боисдан ҳам завод россиялик ҳамкорлар билан алоқани йўлга қўймоқда.

Агарда "Иргидромаш" нинг жорий йилдаги биринчи ярим йиллик якунига назар соладиган бўлсак, у ҳолда экскаватор деталлари ишлаб чиқариш 110,62 фоизга, металлконструкциялар 182 фоизга, гидроқурилиш қурилмалари 116 фоизга, чўян арматура ишлаб чиқариш 186 фоизга бажарилган.

Албатта, корхона иқтисодининг қандайлиги, аввало, унинг ишчилари олаётган маошда кўринади. Ҳозир заводдаги ўртача ойлик иш ҳақи 7492 сўмни ташкил қилади. Шунинг билан бирга завод ишчилари моддий томондан рағбатлантирилиб ҳам турилади.

Биз завод директори Баҳтиёр Назаров билан учрашганимизда у киши бир қатор режалари борлигини гапирдилар. Дарҳақиқат, молиявий- иқтисодий юксалиш ҳақидаги бундай режалар завод истиқболининг янада гуллаб яшнашига хизмат қилади.

Нуриддин ИСМОИЛОВ

—Томошанинг зўри шу ерда экан!..

"Ўзбекистон АС" архивидан

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ МАТБУОТ МАРКАЗИ
КОМПЬЮТЕР КУРСЛАРИГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

Энг замонавий компьютер техникасида ишлаш, компьютер оламидаги сўнгги янгиликлар ва ўзгаришлардан воқиф бўлишни истасангиз, Ўзбекистон Миллий Матбуот марказида ташкил этилган "Компьютер сирлари" синфига марҳамат қилинг.

Бу ерда сиз:
- Microsoft Windows 95 (операцион тизимида ишлаш)
- Microsoft Word (матн таҳрири ҳужжатлар тузиш)
- Microsoft Excel. 97 (электрон жадваллар, бухгалтерлик ҳисоби)
- Adobe Photoshop 5 (турли суратлар ва лавҳалар яратиш)
3D Studio Max 2.5 (анимацион клиплар, реклама роликлари яратиш)
сирларидан сабоқ оласиз.

Мурожаат учун манзил:
Навоий кўчаси, 16-уй
Телефонлар:
144-25-06 144-36-32

ҚЎНҒИРОҚ ҚИЛИНГ!!!